

İtikaftan Uzlete, Uzletten Halvete, Halvetten İtikafa: Ziyâiyye Ekolünde Bir Eğitim Yöntemi Olarak Halvet ve Dönüşüm

Hür Mahmut Yücer
Prof. Dr. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bl. İstanbul, Türkiye
hurmahmut.yucer@sbu.edu.tr

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 22.03.2020

Kabul Tarihi: 10.04.2020

Öz

Naksibendilikte halvet kavramına genel olarak pek önem verilmediği bilinmektedir. Ancak Hâlid-i Bağdâdî ile bu bakış açısı değişmiş, Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî ile eğitimde yönetsel (metodolojik) bir önem kazanmıştır. Bu durum, Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî'nin tarikatını neşrettiği Sultanahmet'teki Gümüşhânevî tekkesi metrukatından günümüze intikal eden belgelerden takip edilebilmektedir. Bu metodolojik eğilim 1974'ten itibaren yerini yavaş yavaş İslam'ın Medine dönemindeki haline bırakmış ve nebevî bir form olan itikâf ibâdetine dönüşmüştür. Bu araştırmada yeni belgelerden istifade ile Gümüşhânevî'nin halvet uygulaması, halvete hangi bölgelerden kimlerin rağbet ettiği, hangi amaçlarla bu yolu tercih ettikleri, halvetten çıkanlardan beklentileri ve halvetin tarikat/din için etkileri araştırılmaya çalışılacaktır. Türkiye'de 1974 sonrası halvetin itikafa dönüşüm sürecine işaret edilecektir. Çalışmanın sonunda yeni elde edilen belgeler neşredilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ziyâiyye, Halvet, İtikaf, Dönüşüm

From I'tikaf to spiritual detachment (asceticism), from spiritual detachment (asceticism) to solitary spiritual retreat, from solitary spiritual retreat to I'tikaf: The solitary spiritual retreat transformation education method by the Ziyaiyye ecole

Hür Mahmut Yücer
Professor Dr. University of Health Sciences, Social Work Department. Istanbul Turkey
hurmahmut.yucer@sbu.edu.tr

Research Article

Arrival Date: 22.03.2020

Acceptance Date: 10.04.2020

Abstract

In general, seclusion (khalwah) is not known as an important term in Naksibendiyye. However, this point of view had been changed by Hâlid-i Bağdâdî, and it gained methodological importance through the use of Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî. This process of changes can be followed in the manuscripts which were acquired by the Gümüşhânevî Tekkes in Sultanahmet. Moreover, this methodological tendency has slowly returned to its initial state after 1974 and left its place to the seclusion (itikaf), a form of Sunnah practiced by the Prophet and his followers. With the help of new manuscripts which have been discovered recently, therefore, this article will focus closely upon the practice of khalwah in Gümüşhâneviyye, the disciples who are in khalwah and their locations, the reasons of their choice of khalwah, the expectations of Tariqah from the ones who has finished khalwah and the effects of khalwah on Tariqah followers and on society of Turkish. Change of the case will be pointed where after 1974 in Turkey. At the end of the article, the new manuscripts, which are translated from Arabic alphabet to Turkish alphabet, will be presented.

Keywords: Ziyaiyye, Uzlat (lifelong seclusion), khalwah (40 days long seclusion), change, itikâf (10 days long seclusion)

Giriş

Mutasavvıfların, mânevî yönlerini geliştirmek amacıyla belli bir zaman diliminde belli bir mekânda nâfile ibâdet, zikir ve tefekkürle meşgul olarak kalmalarına halvet denilmektedir. Belirli süre kırk gün olduğu için buna Arapça 'erbaîn', Farsça 'çile' de denilmektedir¹.

Mutasavvıflar, halvetin dinî hayat açısından önemini göstermek için Hz. Peygamber'in halvetten ve yalnızlıktan hoşlandığını, zaman zaman Mekke yakınındaki Hira mağarasına çekilip burada inziva hayatı yaşadığını ifade etmekte²; ıssız bir yerde Allah'ı zikredip gözü yaşaran kimsenin âhirette imtiyaz sahipleri arasında bulunacağına dikkat çekmektedirler³. Diğer yandan halvet ile kişi rûhî arınmasını (tasfiye) sağlayıp ilâhî ilhâmları alabilecek meziyetleri kazanabilecektir.⁴ İnsan mükemmel değildir. Sadece Yaratıcı mükemmeldir. İnsan ise kemâle ererek/olgunlaşarak yücelebilir. Halvet vasıtasıyla mânevî ilerlemesini hızlandıran veya tamamlayan kişiden halvet sonrası kendisi ve toplum için kâmil işler ve olgun davranışlar ortaya koyması beklenmektedir. Nitekim, her Peygamberin hayatında bir inziva dönemi bulunmaktadır. Bu inziva döneminin ortalama süresi ise Hz. Mûsâ'nın Tûr dağında kaldığı süre olan kırk gün olarak bilinmektedir.

Gazzâlî, halveteve inzivaya çekilmenin faydalarından bahisle insanın daha ihlâslı ibadet edeceğini, riya, gıybet ve yalan gibi günahlardan korunabileceğini, fitne ve fesattan uzak kalabileceğini, halkın eza ve cefasından kurtulabileceğini, halktan bir beklentisinin olmayacağını söylemektedir (1992: 579-602). Halvet,

1 Tasavvuf tarihinin ilk dönemlerinde mutasavvıflar daha çok halvet ve inzivâ için Kahire'de Mukattam dağı, Suriye'de Lükâm dağı, Beyrut'ta Lübnan dağları, Filistin'de Beytülmakdis dağı, Sînâ çölünde Tûr dağıni tercih ederken sonraki dönemlerde dergâhlar ve tekkelerde yapılan halvethâneler bu ihtiyacı gidermiştir. Halvet kavramının kaynakları için bk. H. Landolt. "Khalwa", El2 (İng.). IV, 990-991; S. Uludağ, 'Halvet', *DİA*, XV, 386,387.

² Buhârî, "Bedyi'l-vahy", 3; Müslîm, "îmân", 252; Uludağ, 'Halvet', *DİA*, XV, 386,387.

³ Buhârî, "Ezan", 36; Müslîm, "Zekât", 91; Uludağ, 'Halvet', *DİA*, XV, 386,387.

⁴ Sâlik, dış dünyaya ait bilgilerin göz ve kulak gibi duyu organlarından zihne gelmesini önlemek için tek başına karanlık bir odaya girer. Böyle bir yer bulamazsa bir örtüyle başını örterek dış dünya ile olan temasını keser. O zaman Hakk'ın hitabını işitir ve ilâhî tecellileri temaşa eder. Hz. Peygamber'e, "Ey örtünen" (el-Müzzemmil 73/1), "Ey bürünen" (el-Müddessir 74/1) şeklinde hitap edilmiş olması marifetin bu yolla elde edilebileceğini gösterir. Bu tür halvetin gayesi ruhu arındırmak suretiyle marifet ve keşfe hazırlanmaktır. Gazzâlî, halvete ve inzivaya çekilmenin faydalarını anlatırken bu durumda insanın daha çok ve daha ihlâslı ibadet

kişinin nefesine hâkim olması yanında, ilm-i ledün kapısını açan anahtarlardan, nefsin vesveselerinden kalbi korumanın en önemlilerinden biridir. Nefsin hoşlanmamasına rağmen halvete girip insanlardan uzaklaşan, başka ifadeyle alıştığı konumdan uzaklaşıp nefsinin Allah'a itaat için hapseden kimse, belli bir süre sonra bu uygulamadan zevk duymaya başlayacaktır (Sühreverdî, 1990: 264, 266).

Tasavvuf tarihçileri genelde tarikatları uyguladıkları eğitim metotlarına göre rûhânî ve nefsanî tarikatlar olmak üzere ikiye ayırmaktadırlar. Rûhânî tarikatlar zikir, fikir, nâfile ibâdetlerle rûhânî özelliklerini geliştirerek kemâle ermeyi hedef edinirler. Nefsanî tarikatlar ise daha çok nefsin; oruç, riyâzât, uzlet, perhiz gibi bir takım dünyevi nimetlerden mahrum bırakarak terbiye ederler. Bu ayrıma göre Nakşibendîlik birinci grup rûhânî tarikatlar arasında, yani, öncelikle rûhunu geliştirmeye ağırlık verenler kategorisinde sayılmaktadır.⁵ Her ne kadar bir kısım kaynaklar Nakşibendîleri birinci gruptan saymış olsalar da tarikat tarihine biraz daha yakından bakınca bu durumu ayırt etmenin kolayca mümkün olmadığı görülür. Zira tarih içerisinde her iki yöntemin de dönemsel olarak veya bölgesel olarak uygulanageldiği görülmektedir. Zira, araştırmalara göre, her ne kadar Abdülhâlik Gücdüvânî ve Bahâeddin Nakşibend gibi kurucu pîrlerin cehrî zikir, sema, halvet gibi uygulamaları kabul etmeseler de bunları uygulayan Nakşibendî şeyhleri ve kollarının olduğu bir gerçektir.⁶

A. Halvetin Sosyo-Psikolojisi

Halvet yalnızlık ve inziva anlamlarını içermekte, sosyoloji ise toplumların, grupların, dünyevi mevzular üzerinden gerçekleşen sosyal ilişki biçimleriyle

edeceğini, riya, gıybet ve yalan gibi günahlardan korunabileceğini, fitne ve fesattan uzak kalabileceğini, halkın eza ve cefasından kurtulabileceğini, halktan bir beklentisinin olmayacağını söyler. Daha sonra da halvet hayatındaki sakıncalara dikkat çeker. Uludağ, 'Halvet', *DİA*, XV, 386,387. Ayrıca bak. Demirdaş, Öncel, "Tasavvuf Tarihinde Halvet ve Halvetin Manevi Eğitimdeki Rolü", *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler* -, 2012, cilt: XVI, sayı: 53, s. 131-142

⁵ Gümüşhânevî, hâl ve makamlarla ilgili düşüncelerini açıklarken insanların önünde iki yol bulunduğunu belirtir. Birincisi; ilk adımda Hakk'ı gören ve bununla amel edip buna sahip olanlar. İmam Şâzîlî ve Şâh-ı Nakşibend bu gruptandır. İkincisi; nefsi gören, Hakk'ın bunun üzerinde olduğunu bilip buna göre amel edenler. İmâm Gazzâlî ve Sühreverdî de bu gruba örnek olarak verilebilir. Birincilerin delili 'Sanki sen O'nu görüyorsun gibi Allah'a ibadet etmendir', ikincilerin delili ise 'Sen onu görmüyorsan da, O seni görüyor' dur. İkinci yoludakiler nefsin ilacı ile meşgul olup delil (bürhân) yolunu tutmaktadırlar. Bunun için de esasa ve saadete ulaşmak için halvet gerekir. Gümüşhânevî, *Câmiu'l-Uşûl*, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, Lübnan 2007, s. 251.

⁶ Necdet Tosun, *Bahâeddin Nakşibend, Hayatı, Görüşleri Tarîkati*, s.330-331.

ilgilenmektedir. Burada halvetin dünyevi değil dini imiş gibi düşünülmemesi aksine uygulayıcıları konu edilmelidir. Bu anlamda halvetin gurupla, cemaatle yapıldığı, sosyolojinin ise insan gruplarını, toplumları kendisine malzeme olarak seçtiği unutulmamalıdır. Küçük gruplar sosyolojisi bağlamında grubun incelenmeye değer en etkili motivasyon araçlarından biri halvet ibadetidir. İşte tam da burada belli bir amaçla bir araya gelen insanların, planlı bir birliktelik ve belirli hedefler doğrultusunda gerçekliklerini inşa etmeleri onları sosyolojinin göz ardı edemeyeceği unsur haline getirmektedir. Her tarikatın kendi halvet üsûlü vardır. Kendilerine göre bir nafil ibadet planlaması, tekrar edilecek zikir sıralaması bulunmaktadır. Yine yenilecek yiyecek sıralaması veya günlük yapılacak/yapılmayacak işler listesi bulunmaktadır. İşte bütün bunlar, halvete katılanların sosyo-psikolojik özelliklerini tahlil etme imkânı çıkarmaktadır. “Halvet arkadaşlığı” kavramı, Türk dini hayatındaki “asker arkadaşı”, “hacı arkadaşı” gibi uzun yıllar sürecek köklü bir hafıza ve hatıra birikimine bunun üzerinden dostluk inşasına işaret etmektedir.

Halvete katılanlar, gönüllüler içerisinde grup önderi tarafından seçilmekte, grubun ise belirli bir tarikata mensup olduğu unutulmamalıdır. Gruba doğal olarak maddi-manevi özel eğitim yöntemleri uygulanmaktadır. Grubun mensupları aynı önder etrafında tekke, dergâh veya cami gibi dini bir mekânda bekleyecek (âkifün/âkifin) vakitlerini nafil ibadet, zikir ve tefekkürle geçirecek, mümkün oldukça diğer insanlarla hatta kendi aralarında iletişim kurmayacaktır. Ancak beş vakit namaz için dışarıdan gelen diğer cami cemaatine katılarak birlikteliği farzlar üzerinden gerçekleştireceklerdir. Katılımcıların dini konularla ilgili bir bilgileri vardır. Ancak bu bilgilerini kendi gerçeklikleri üzerinden geliştirmek istemektedirler. Geliştirme yöntemi ibadet, taat, tatbikat dînî uygulamalar, buna bağlı sezgi (İşrak) ve ilham yoluyla olacaktır. Yani beklenen şey, dünyevi meşgalelerle yorulan, lekelenen kalbin sadeliğe, saflığa, gönül aydınlığına, iç huzuruna kavuşması ve hikmet sahibi olmasıdır. Zira Şemseddin Sivasî'nin dediği gibi gönül aynası temizlenirse, ilahi rahmet kapıları açılacak, cemâlullah oraya yansıyacaktır. Reel olarak da kırk gün ihlasla Allah'a kulluk edenin kalbinden diline hikmet pınarları akacak, dil en doğruya en yakın ve en kuşatıcı terminolojiyi ortaya koyacaktır. Artık onun susması gibi konuşması da ibadet sayılacaktır.

Müritler halvette buldukları süre içerisinde az uyuyarak, yemeğe az vakit ayırarak kendi aralarında konuşmayarak zamanlarını artırmaya çalışmaktadırlar. Arttırılan zaman yine daha fazla ibadet, zikir ve tefekküre tahsis edilecektir. Her ne kadar Allah'ın kulların fazla ibadetine ihtiyacı yoksa da kulların bir defa kabule şayan “Allah” kelimesi diyebilmek için binlerce kez bu tekrarı yapmaları gerekmektedir. Bu durumda tekke ve halvet bilgi üretim alanı ve zamanın adı olacaktır. Bilgiyi kendi gerçeklikleri üzerine bina edeceklerinden dolayı bu sanal değil, teorisi ve pratiği olan bir bilgi olacaktır. Sonuçta edinilen deneyim ile toplum içine çıkılacak onlara sivil/yaygın eğitim verilecek, dini ihtiyaçları karşılanacak, sağlıklı yönlendirmede bulunulabileceklerdir. Bu durumda halvet Gümüşhanevi dergâhı için, merkezde edinilen bilgi, görgü, dünyaya karşı takınılacak tavır ve motivasyonun ilgilileri tarafından taşraya taşınan bir hayat formudur.

Manevi huzura ve mutluluğa ulaştıracak yollardan biri uzlet, uzletin kısa formu diyebileceğimiz “itikaf” ibadetidir. İtikafta birey, dînî bilinç düzeyi yüksek, hayatın lüzumlu veya lüzumsuz şeylerinden Allah'a yönelme gayretiyle ibadete, zikre ve duaya sarılır. Bu da onun maneviyatını yükseltebilir ve dünyevi endişe ve kaygılarını giderebilir. İtikaf aynı zamanda modern çağda zühd pratiği olabilir. İnsan kalbi her durumda bir şeylere rağbet edip yönelme arzusu taşır. O bir şeyden yüz çevirdiği anda bile bir başka şeye yönelme meyline girer. İşte zühd, kalbin bu rağbetini doğru olması gereken doğru mecraya yönlendirme eylemidir. Din psikolojisi açısından olayı ele alan A. Canan Karakaş ise makalesinin sonunda itikaf ibadetinin manevi zekânın artmasında ve endişe şiddetinin azalmasında olumlu katkı sağladığını söylemektedir. O itikaf ile ilgili farklı çevrelere “Ramazan ayındaki vaaz ve hutbelerde itikaf hakkında bilgiler verilip topluma tavsiye edilebileceğini, Ortaöğretim düzeyinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Ramazan ve Oruç konularına itikaf eklenebileceğini, ilaç kullanmayı gerektirmeyen duygu durum bozuklukları yaşayan bireylere manevi danışman eşliğinde tavsiye edilebileceğini, Gençlik ve ileri gençlik evrelerini yaşayan bireylere daha az kaygılı ve daha mutlu bir hayat şansı yakalayabilmeleri adına itikaf tavsiye edilebileceğini, böylece itikafta bireylerin

önceliklerini sorgulama şansı bulabileğini söylemektedir.”⁷

B. Bir eğitim Yöntemi Olarak Nakşibendilikte Halvet

Yukarıda Nakşibendîlerin bir kısmının halveti kabul ederken diğer kısmının tasvip etmediğini, tarihsel süreçte iki türlü yöntemin tarikat uygulamaları içerisinde olageldiğini söylemiştik. Daha çok Nakşibendîliğin klasik dönemi olarak adlandırdığımız Abdülhâlik Gücdüvânî ile Bahâeddin Nakşibend arasındaki dönemde halvet genel anlamda değil, ‘*halvet der encümen*’ prensibi çerçevesinde ele alınmış, gönül uygulaması olarak uygulanmıştır. ‘*El kârda gönül yârda*’ şeklinde de özetleyebileceğimiz bu durum ‘*kişinin bedenlen toplum içerisindeyken kalben Allah ile beraber olması*’ şeklinde izah edilmiştir. Yani kişinin toplumdan uzakta (tecrîd), yalnız yaşaması (tefrîd) hoş karşılanmamış, toplum içerisinde, aynı sıkıntı ve kederleri yaşayıp aynı sevinçlere ortak olarak dinini yaşaması öğütlenmiştir.

Toplum içerisinde olmak bir eğitim metodu olarak sosyalleşmenin bir aracı olan sohbeti gerekli kılmaktadır. İkili veya gurup sohbeti iletişimin en üst formunu göstermekte ve bu en nihayetinde sohbetle eğitilen, yetiştirilen ve medenileştirilen bir zümreyi yani sahabeyi çağrıştırmaktadır. Zira sohbette dînî tasavvufî konuların konuşulmasıyla kendinden bilgice üstün kişilerden hastalıklarının tedavisini öğrenmekte, psikolojik tedavi/rehabilitasyon olmakta,⁸ mânevî yolculuğunda rehberlik hizmeti almaktadır.

Kişinin kendi nefsiyle uğraşmaktan ziyade toplumdan kopmadan, toplum içerisinde, ‘*halvet kapısının kapatılıp sohbet, ya da hizmet kapısının açılmasına*’ yönelik tavsiyeler daha çok zihinsel bilginin edinilmesi ve bu bilginin gerçekleştirilmesine yönelik, dışa dönük ahlâkî eğitim metodu olarak değerlendirilebilir. Dışa dönük eğitim metodu açık tebliğ müsaite bir ortamın ve ihtiyacın bulunmasından neşet edebilmektedir. Mesela bir taraftan ‘*şeyhlere hizmet nâfile ibâdetten üstün sayılırken*’ diğer taraftan Ubeydullah Ahrâr gibi bir Nakşibendî şeyhi, medresesinde tifoya yakalanan ve altını kirleten birçok hastaya bakabilmekte, onların elbiselerini bizzat yıkayabilmektedir. Yani hizmet kavramı, halka, hayvanlara, şeyhe ve en son şeyhin müridine hizmeti gibi çok aşamalı bir derinliğe

ulaşabilmektedir. Bu durumun grup asabiyeti/rûhu, cemaat şuuru, toplumsal bir benlik ve kimlik edinilmesine yönelik sonuçlar doğuracağı açıktır. Böyle bir yöntem, kuruluş dönemi tarikatlerinin genel karakteristiği olarak değerlendirilebilir. Diğer taraftan toplumsal yapı, eğilim ve yönelimler de bunda etkili olabilir. Bir yöntem olarak bu metodun örneklerine, İslam dîninin geldiği Mekke döneminde Hz. Peygamber’in çevresi ve ashabıyla ilgili uygulamalarında görmek mümkündür.

Kaynaklardan Bahâeddin Nakşibend’den sonraki bazı Nakşibendî şeyhlerinin halvet hususunda ikinci yolu özel önem vererek tercih ettiklerini göstermektedir. XIV. yüzyıl Nakşî kaynaklarında halvet konusuna özel bölümlerin ayrıldığı ve şartlarıyla beraber ayrıntılı olarak işlendiği görülmektedir. Ali Râmitenî’ye ait bir risâlede halvetin faydalarından bahsedilmiştir. Sa’deddin Kaşgârî’nin halveti bir eğitim metodu olarak kullandığı, kendisine intisab eden Muhammed Rûcî’nin mescidinde itikâf, ibâdet ve riyâzetle meşgul olduğu bilinmektedir.⁹ Bu konudaki bir rivâyete göre Ubeydullah Ahrâr’ın halîfelerinden Muhammed Kâdî Semerkandî, Taşkent’te halvete girince Nakşî geleneğini bozduğu gerekçesiyle şeyhine şikâyet edilmiştir. Şikâyetleri alan Ahrâr, ‘*maksat bir olduktan sonra usûllerin zaman ve zemine göre değişebileceğini*’ söyleyerek halîfesinin halvet uygulamasına karşı çıkmamıştır.¹⁰

Bütün bunlardan halvetin Nakşîlikte aynen sohbet ve hizmet gibi bir eğitim metodu olarak uygulandığını göstermektedir. Peki ne zaman ve hangi durumlarda? Bu uygulamaların temel kaynağını da Hz. Peygamber’in Medine dönemi uygulamalarına dayandırabiliriz. Diğer taraftan halvet uygulamaları müntesiplerin zihinsel kaos yanında toplumsal sıkıntı, çatışma ve karmaşaya karşı hatta resmi teori ve ideolojiye karşı bir sığınışı ifade ettiği düşünülebilir. Olağanüstü zaman ve koşulların hedefler için olağanüstü yoğunlaşmayı gerektirdiği söylenebilir. Yani burada bir metodun terk edilip diğerine geçiş değil her iki metodun da kullanılmaya başladığı görülebilir. Hatta Nakşibendî-Hâlîdîlerin halvet ve riyâzâtı diğer işleri için bir dayanak ve destek noktası edindikleri de düşünülebilir. Hâlîdîliğin çıktığı ve yayıldığı Kuzey Irak bölgesinde o dönemde Kâdirilik

⁷ Karakaş, Ahmet Canan, “İtikâfın Manevî Zekâ, Dînî Şuur ve Endişe Şiddeti Üzerine Etkisi”, APJIR- Academic Platform Journal of Islamic Research, 2019, cilt: III, sayı: 1, s. 1-12

⁸ Gücdüvânî’nin, ‘gafil insanlarla sohbet temekten, aslandan kaçarak gibi kaçınılması’, Ali Râmitenî’nin, ‘iyi arkadaş, iyi işten daha

önemlidir’ gibi tavsiyeleri bu tür yönlendirmelere örnek olarak verilebilir. Tosun, a.g.e., 322.

⁹ Bu konudaki kaynaklar ve tartışmalar için bk. Tosun a.g.e., s.330-332.

¹⁰ Tosun a.g.e., s.330-332.

ve buna bağlı olarak medrese geleneği oldukça yaygındır. Yani yeni metotların diğer birikim üzerinden yürümesi hatta diğer gelenekleri geliştirmesi çok daha doğal ve normal bir yöntem olarak ortaya çıkabilir. Bu anlamda Ziyaiyye halifelerinin Osmanlı'nın tam da çekilme döneminde Rumeli köy ve kasabaları, dini bilgi düzeyi ve dini duyguların gelişmesi açısından Karadeniz sahil şehirleri ile Kütahya Afyon gibi Anadolu vilayetleri dikkatleri çekmektedir.

Diğer taraftan halvet sebebiyle farklı bölgelerden gelen müridlerin tek çatı altında toplanması, aynı kaptan yemesi, aynı şeyh efendinin gözetiminde, belli sayıdaki evrâd ve ezkârı ifâ etmesi, aynı mânevî ortamda, aynı dînî bilgileri alıp pratikleri uygulamaları, onları birbirleriyle psikolojik olarak aynileştirirken, diğer gruplardan ve diğer tarikat müntesiplerden farklılaştırmış olmalıdır. Halvet sonrası memleketlerine veya bölgelerine dönen eğitilmiş müntesipler aynı metotlarla tarikatlarını neşrecekler, olumsuzluklar karşısında aynı tepkiyi göstereceklerdir. Yine merkezden giden tavsiye ve yönlendirmeler onlar vasıtasıyla alt tabakalara iletilecektir.

C. Ziyâiyye'de Halvet

Gümüşhânevî'nin Hâlidîyye usulü İstanbul kültürü ve İstanbul medrese geleneğine dayanan bir ortamda doğmuştur. Ekolün halvete önem verdiği çok sayıdaki belgeden ve 1974'lü yıllara kadar devam eden aynı metodun takipçilerinin anlattıklarından anlaşılmaktadır. Kol başı kabul edilen Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî¹¹, istekli müridleri içerisinde bir seçim yaparak tekkesinde¹² yılda iki defa halvet uygulamasını gerçekleştirmektedir. Katılmak isteyenler Recep ve Zilhicce aylarında halvete girmektedirler. Tekke metrukâtından anlaşılacağına göre Recep ayındaki halvet üç ayların ilki

olan Receb'in ilk Cuma gecesi (Regâib Kandili) başlamakta ve kırk gün sürmektedir. Zilhicce ayındaki halvet, Fecr Sûresinde '*on gün ve geceye yemin olsun ki*' ifadesi ile kudsîyet ve önemine vurgu yapılan Zilhicce'nin ilk on gününe tekabül eden günlerde yapılmakta, arife günü akşamı sona ermektedir. Aslında bu tam bir halvet değil Ramazan itikâfı gibi on günlük bir inziva ve ibadet hayatıdır. Recep ayındaki tam halvetten yaklaşık üç buçuk ay sonra icra edilmektedir.

Halvetsiz vüsûl ve likâ olmayacağını söyleyen Gümüşhânevî bu kanaatini Hz. Peygamber'in Hirâ mağarasında halvete çekilmesi ve bu mağarada iken ilk vahiy alması ile delillendirmektedir. Yani nasıl yalnızken Hz. Peygamber'e vahiy gelmişse, ancak halvet halinde ilham gelebileceğine işaret etmektedir.¹³ Gümüşhânevî, tarîkatin sekiz temeli olduğunu sayarken ikinci sırada 'halvet'i zikreder.¹⁴ Halvetin temel bir gereksinim olduğuna da Hz. İbrahim'in inzivaya çekilirken söylediği '*Sizi ve Allah'tan başka taptıklarımızı terk ediyor ve Rabb'ime ibadet ediyorum. Rabbime ibadet etmekle de mutsuz olmayacağımı umuyorum*' (Meryem 19/48) âyetini delil getirir. Nitekim ashâb-ı suffenin yolu da bu şekildedir.¹⁵

Gümüşhânevî halvet için yirmi beş şart saymaktadır. Dikkat edilirse bu şartların dört tanesi halvete giriş ve halvet esnasında niyeti tashih etmekle ilgili, diğerleri de bütün zamanını kontrol altında tutmakla bağlantılıdır. Bunlar şöyledir:

1. Niyet ve ihlâsın sadece Allah rızası için olması.
2. Halvete girmek için şeyhten izin alınması.
3. Önce şeyhin girmesi, iki rekât namaz kılıp müridi için dua etmesi,
4. Halvet mekânına camiye girer gibi besmele ve sağ ayakla girilmesi,
5. Kerâmet edinme niyeti taşınmaması,

¹¹ Her ne kadar Nakşibendîlikte kol veya şube kavramı olmasa da Ahmed Ziyâeddin Gümüşhânevî ile birlikte halifelerinin temsil ettiği yola 'Ziyâiyye' ismi verilmiştir. Bu isimlendirmenin Hasan Hilmi Kastamonî döneminde belirginleşmeye başladığı anlaşılmaktadır. Zira gerek Mısır'da basılan kitaplarda gerekse İstanbul'da basılan 'ders tarifi', 'silsilenâme' evraklarında Hâlidîyye-i Ziyâiyye isimlendirmesi görülmektedir. İrfan Gündüz, Gümüşhânevî'nin tarikat icâzeti yanında hadis ilminden icâzet vermesi ve kendine has bir ulemâ zümresi oluşturması nedeniyle '*bir kol tesis edebilecek kadar geniş bir nüfuzla sahip*' olduğunu zikreder. Zâhidü'l-Kevserî'yi Mısır'da Ziyâiyye'nin bir temsilcisi olarak gösterir ve çalışmasında muhtelif yerlerinde bu isimlendirmeyi kullanır. İrfan Gündüz, *Gümüşhânevî Ahmed Ziyâüddin*, İstanbul 1984, s. 5,85, 140,164,250.

¹² Gümüşhânevî Dergâhı, tekke ve zâviyelerin kapatılma kanunu ile 1925 tarihinde kapatılmış, cami 1942 senesine kadar ibadethane olarak kullanılmıştır. Bu tarihten sonra 'kadro harici camiler' arasında

katılan tekke binaları, bir müddet İstanbul valiliği jandarmalarının yatakhane ve elbise deposu olarak kullanılmış, sonra Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 'korunması gerekli eserler' kapsamına girmesine rağmen 1957 yılında yol yapımı gerekçesiyle yıkılarak arsası üzerine Defterdarlık binası inşa edilmiştir. M. Baha Tanman, "*Gümüşhânevî Tekkesi*", *DİA*, c.XIV, İstanbul 1996, ss.277-278.; Yılmaz, *Dünden Bugüne Gümüşhânevî Mektebi*, ss.59-60.

¹³ Gümüşhânevî, *Câmiu'l-usûl*, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, Lübnan 2007, s. 251.

¹⁴ Gümüşhânevî, *Câmiu'l-usûl*, 255. Tarîkatin ona göre temelleri şunlardır: Oruç, halvet, devamlı abdestli olmak, iyilik, râbîta, şüphe ve itirazı terk, kalp ve dil ile zikir, fazla yememek ve konuşmamak.

¹⁵ Gümüşhânevî, *Câmiu'l-usûl*, 257. 'Halvet, safvet ehlinin sıfatıdır. Uzlet ise vuslata işaretir. Mürid için ilk halinde kendi cinsinden ayrı kalmak gerekir. Sona geldiğinde ise, onun ünsü ile tahakkuk etmek için halvet gerekir.' A.g.e., s.257.

6. Karanlık ve boş bir mekân seçilmesi, sürekli abdestli olunması,
7. Halvet esnasında daima murakabe halinin tercih edilmesi, duvara veya başka bir mekâna yaslanılmaması,
8. Allah'ı görür gibi zikre devam edilmesi,
9. Oruç tutulması,
10. Halvete insanların şerrinden kaçmak için değil insanlar kendi şerrinden kurtulsun niyetiyle girilmesi,
11. Halvette, dünya, nefis, arzu ve şeytana karşı dikkatli olunması,
12. Halvet esnasında şeyhinin dışında kimse ile konuşmaması,
13. Halvette ses ve gürültüden uzak olunması,
14. Namaza çıkıldığında baş ve boyunun kapalı olunması ve kimse ile konuşulmaması,
15. Cuma ve cemaate dikkat edilmesi,
16. Kalbini her türlü şüphelerden temizlenilmesi,
17. Çok uyku uyunmaması, uykuya abdestli gidilmesi,
18. Her şeyde orta yolun takip edilmesi,
19. Halvette fazla sohbet edilmemesi ve fazla ziyaretçi kabul edilmemesi,
20. Kalp ve ruh zikirlerine önem verilmesi,
21. Uykuda veya uyanırken gördüğü her şeyi şeyhine arz edilmesi
22. Rabıtaya devam ve dikkat edilmesi,
23. Tevbe ve istiğfara devam edilmesi,
24. Günleri saymakla meşgul olunmaması,
25. Şeyhinden gelen feyzi, Hz. Peygamberden, Hz. Peygamber'den gelen feyizleri de Allah'tan bilinmesi.¹⁶

Gümüşhânevîlikte halvetin yapılması için merkez-mekân şartı değil de yaptıracak yetkili halife şartı arandığı için Osmanlı coğrafyasına yayılan halifeler vasıtasıyla onların bulunduğu her bölgede yapılabilmektedir. Bu bazen özel tekke-hankâh olduğu gibi dini ilimlerin tahsil edildiği bir medrese bir kütüphâne veya bir cami olabilmektedir.

D. Belgelerin Niteliği ve Önemi

¹⁶ Gümüşhânevî, *Câmiu'l-usûl*, 252-256.

¹⁷ Mahmut Esad Coşan Araştırma Merkezinde, Mustafa Fevzi Efendi (1926) ve kendisinden hilâfet alarak sırasıyla posta geçen Hasîb Efendi (1949), Aziz Efendi (1952) ve Mehmed Zâhid Kotku (1980) dönemlerine ait halvet listeleri bulunabilmektedir. Ancak Anadolu'da dağınık halde bulunan metrûkâtın merkez içerisinde toplanma çalışması devam ettiği, gelenlerin tasnifi tamamlanmadığı, tamamlananları neşretmenin bu çalışmanın hacmini kabartacağı için şimdilik zikredememekteyiz. Mehmed Zâhid Kotku'dan sonra bu camia halvetten ziyâde itikâf ibâdetine yönelmiştir. Tarikatın temsilcisi Mahmud Es'ad Coşan müridlerinin kendisinden halvet

Gümüşhânevî dergâhından intikal eden tekke metrûkâtı bir süre farklı ellerde ve mekanlarda muhafaza edildikten sonra günümüzde Mahmut Es'ad Coşan Vakfı Araştırma Merkezine intikal etmiş durumdadır. Bu metrûkat içerisinde tekke vakfiyeleri, Anadolu'da kurulan kütüphanelere ait vakfiyeler, İstanbul'dan gönderilen kitap bağışları, nakdî yardımlar, şeyh inhâları, postnişinlere ait özel defterler, kenarlarına şahsî notlar düşülmüş ders ve hadis kitapları, başta Gümüşhânevi olmak üzere bazı şeyh efendilere ait post, baston, mütteka, gömlek, nalın, rahle gibi kişisel eşyalar bulunmaktadır.

Şurası bir gerçektir ki Gümüşhânevî dergâhına ait tarikat hurdesinin büyük bir çoğunluğu halen özel ellerde Anadolu'da dağınık bir vaziyette bulunmaktadır. Zira gerek kurulan kütüphaneler gerekse buralara yapılan bağışlar o dönemki halifelerin günümüzdeki nesillerine kısmen de olsa ulaşabilmiştir. Yaptığımız araştırmalarda şu ana kadar bildiğimiz Gümüşhânevî'nin dört vakıf kütüphânesi dışında çok sayıda halife veya dervişine bağışlarda bulunarak bunların okunmasını ve okutulmasını şart koşmuş olmasındır. Biz bu eşyalar içerisinde sadece halvete girenlerin isimlerinin kayıtlı olduğu belgeleri incelemeye, akademik hayatın dikkatine sunmaya çalışacağız.

1. Burada sunacağımız belgelerin en eskisi 1291/1874 tarihli, en sonuncusu ise 9 Ramazan 1338/9 Nisan 1920 tarihidir. Bu tarihler Gümüşhânevî'den sonra postnişin olan, [Ömer Ziyâüddîn Dağstânî](#) (1920) dönemlerini kapsamaktadır. Zikredilen dönemlere ait tarikat halifeleri ve dervişlerinden günümüze intikal eden nesiller elinde birçok liste bulunabilmektedir.¹⁷ Meselâ İsmâil Kara'nın neşrettiği Vardalı Osman Niyâzî Efendi'nin (v.1327/1909) hayatı ile ilgili bir çalışmada¹⁸, Şeyh Efendi'nin kendi medresesinde, vefatına kadar aralıksız 14 yıl halvet açtığı, bu halvetlere Erzurum, Bayburt başta olmak üzere Tekirdağ ve Adapazarı gibi bölgelerden

açması talebine karşılık, hizmeti tavsiye etmiş 'kardeşlerimiz dergide (*İslam Dergisi*) her gün bir halvet çıkartıyor' diyerek onları basın-yayın ve aktif vakıf hizmetlerine yönlendirmiştir. Bir başka seferinde halvet ibadetinin çok faziletli olduğunun zikredilmesi üzerine 'dört Ramazan itikâfının bir halvet yerine geçeceğini' söyleyerek tarikatındaki geleneksel metot yerine sünnet temelli bir ibâdete teşvik etmiştir. (www.İskenderpasa.com/makaleler/itikaf) (10/07/2008) Kendisine yapılan geleneğin terk edildiği eleştirisine ise Gücdüvânî ve Şâh-ı Nakşbend dönemini örnek göstermiştir.

¹⁸ İsmâil Kara, *Gümüşhânevî Halifelerinden Şeyh Osman Niyâzî Efendi ve Güneyce-Rize'deki Tekkesi*, İstanbul 2004, ss.37-44.

gelip katılanların olduğu anlaşılmaktadır. Aynı çalışmada verilen bir listede, Şeyh Efendi'nin vefatından bir yıl önceki halvete (1326/1908) çoğunluğu Of havzasından 86 kişinin iştirak ettiği görülmektedir. Yine Oflu Yusuf Şevki Efendi'nin kendine intisap edenlerin isimlerini kaydettiği özel defterinde çok sayıda halvete girenlere ait liste yer almaktadır.¹⁹

2. İncelemeye tabi tuttuğumuz belgelerden, tekkede 46 yıl boyunca halvete girenlerin sayısı, mesleği, kültür ve bilgi birikimi hakkında genel bir bilgi sahibi olunabilmektedir. Belgelerin en önemli özelliği sadece bir isim listesi sunmamasıdır. Bunun yanında halvete gelenlerin hangi amaç ve niyetle geldiği, halvet çıkışı gaye ve hedeflerinin sorulması, verdikleri cevapların kaydedilmiş olmasıdır. Bu bize iki şeyi göstermektedir: Birincisi gelenlerin niyeti, niyetlerinin yazıya geçirilmesi, niyet tashîhi, halvet sonrası çıkışta kendisi ve toplum için ne yapacağı ne tür katkılarının olacağı ikincisi oluşturulan listenin bir programlama yapmaya imkân vermesi, kırk günlük manevî eğitim sonrası yetişecek insanların Osmanlı coğrafyasında, hangi bölgelerde sivil, yaygın eğitim programı üstleneceklerini göstermesidir. Belgelerin tutuluş şekline göre önce tek kalemde katılımcı listesi oluşturulmuş, sonra bu liste halvetnişînlere dağıtılarak isimlerinin karşısına hedef ve amaçlarını yazmaları istenmiştir. Yazılan cevapların bazıları nezih bir hat ile yazıldığı için okunaklı, bazıları da farklı el yazıları nedeniyle zor okunabilmektedir. Halvetnişînlerin kendi el yazıları ile bu listeyi doldurmaları, söz ve ahidleşmeyi ifade etmektedir. Bundan sonraki hayatlarında niyetlerine bağlılık hususunda genel geçer, söylenilir ve unutulur türden değil, hedefi olan vurgulu bir niyeti ifade ettiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların amaç ve hedefle ilgili soruya genelde Allah, Peygamber ve hoca efendinin rızasını tahsil için emre hazır

olduklarını beyan etmeleri bu gönüllülüğü göstermektedir. Diğer taraftan çoğunluğunun başta Balkanlar ve Rumeli olmak üzere Anadolu'nun herhangi bir vilayetinde medrese açmak, Allah rızası için talebe okutmak, talebeye hizmet etmek, hatm-i hâceye devam etmek, Mekke, Medine'yi ziyaret etmek gibi amaçları bunları takip etmektedir. Yazıya geçirilmiş olan bu niyetlerde halvetlerin bir inzivâ hayatını tercih etme veya toplumdaki kaçış görülmemektedir. Aksine topluma daha iyi, planlı ve programlı hizmet götürebilmek için hazırlık yapma, bir nevi yönetim organizasyonuna yardımcı unsur olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

3. Recep ayında yapılan halvetten sonra bazı müderris, imam ve vaizlerin Ramazan ayında cerre²⁰ çıktıkları görülmektedir. Bu durumda halvet sebebiyle Recep ayını İstanbul'da geçiren katılımcıların buradan aldıkları izinle farklı vilayetlere yıllık nafakalarını temin etme ve öğrendiklerini halkla paylaşmak için iyi bir fırsata dönüştürmüş oldukları da düşünülebilir.
4. Belgelerin ekserisinin merkez âsitânedeki tutulduğu anlaşıldığı gibi birkaç tanesinin de Afyon ve Trabzon/Of gibi şehirlerde yapılan halvetler esnasında tutulduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu Of, (Çoğunluğu Holaysa Köyünden), Taraklı, Sürmene ve Trabzon havalisinden olduğu hemen hissedilmekle birlikte Bosna, Tepedelen, Şumnu, Gümölcine, Pirlepe, Kalkandelen, Drama, Yenipazar, Köstence, Dağistan, Kırım, Kazan, Batum, Şam, Kastamonu, Kayseri, Amasya, Samsun, Sinop, Ünye, Bafra, Akcaabad, Gümüşhâne, Eğin (Erzincan), Erzurum, Burdur, Keskin, Nevşehir, Ürgüp, Niğde, Harput, Arapkir, Kayseri, Ankara, Ulaş, Nallıhan, Çankırı, Çerkeş, Sungurlu, Safranbolu, Düzce, Boyabad, Ereğli, Bolu, Geyve, Hendek, Karamürsel, Bayramiç, Gönen, Emet, Göynük, Tekirdağ, Kırklareli, Lüleburgaz, Tarsus, Demirci gibi çok çeşitli il ve ilçelerden gelmiş

¹⁹ Yücer, Hür Mahmut. "Ofllu Yusuf Şevki Efendi ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki Tesirleri", *I. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon'da Dini Hayat Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 2016, cilt: I, s. 103-118

²⁰ Osmanlı döneminde medrese talebelerinin genelde Ramazan olmak üzere üç aylarda cami imamlığı yapmak, halka vaaz etmek, onların dini bilgi ve ibadet ihtiyaçlarını karşılamak, karşılığında kışın medresenin yiyecek ihtiyaçlarını verdiklerinden temin etmek için köy ve kırsal bölgelere dağılmalarına denilir.

olmalarıdır. Bu farklılıkların belgelerin diline de yansıdığı görülmektedir. Belgelerin çoğunluğu Türkçe olmakla birlikte bazıları Arapça yazılmıştır. Bazıları ise yazı diline kendi yöresel şivelerini aktardıkları, bazen kelimeleri kısaltıp hafzederek bazen de teferruatlıca yazdıkları görülmektedir. Buna örnek olarak Kazan'dan ve Ege bölgesinden gelenlerin yazılarını örnek verebiliriz.

5. Katılımcıların ekserisi müderris olmakla birlikte içlerinde imam, müezzin, hatip gibi dinî ilimlerle işigal edenler, esnaf, sanatkâr ve az da olsa çiftçinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Fakat siyasal inkırazların geleceği bir sonraki dönemde bu âlim ve müderrisler hakikaten bölgenin dini olduğu kadar sosyal ve siyasal hareketlerinde de büyük rol oynayacaklardır. Mesela bunlardan 1917'de Rusya Müslümanları Müftüsü seçilen ve birçok eser kaleme alan Alimcan Barûdî²¹, Bolvadin'de bir medrese ve kütüphane kurarak 1950'li yıllara kadar eğitime devam eden Yörükzâde Ahmed Efendi²², *Zübdetü'l-akâid ve Nühbetü'l-fevâid* isimli eserin mütercimi²³ Sungurlulu Hacı Hasan b. Ömer, Ordu bölgesinde 16 civarında medrese açılmasına önderlik eden Ünyeli Yusuf Bahri Efendi²⁴ (1921), Oflu Ferşad Efendi gibi önemli şahıslar bu dönemde halvete katılanlar arasında görülmektedir.
6. Belgelerden anlaşılacağı üzere halvetlerin ortalama olarak 10-30 kişiden oluştuğu görülecektir. Bunun istisnası 1429 nolu belgedir. Bu belgede 28'i halifelerden olmak üzere toplam 100 kişi ismi bulunmaktadır. Ancak belgenin tarihi ve halvetin nerede yapıldığına dair bir bilgi mevcut değildir. Küçük gurupların bazılarında iki halife nezâret ederken bazılarında dört hatta beş halifenin nezâret ettiği anlaşılmaktadır. Hiçbir belgede ne Gümüşhânevî ismi ne de daha sonraki postnişîn isimleri yer almamaktadır.
7. Halvete katılanların yiyecekleri hayırseverler tarafından önceden temin edilmektedir.

Alınan yiyecekler arasında ekmek, prinç ve et görülmektedir. Prinçten çorba ve etli pilav yapılmaktadır. Verilen ekmek ve yiyecekler çok az seviyede başlamakta ilerleyen günlerde düzenli olarak artırılmaktadır. Meselâ 6 Mayıs 1884 tarihli belgede, halvetin birinci günü sahurda 6 kıyye ekmek verilirken, ikinci gün 10.5, yirmi birinci gün 11.5, otuz birinci gün 15.5, otuz ikinci gün 16 kıyye verildiği ve bu seviye ile kırk günün tamamlandığı anlaşılmaktadır. Birçok belgede de bu kademeli yükseliş izlenebilmektedir.

8. Gider listesinde aydınlanma için gaz, ısınma için kömür ve yemek için tuz parası gibi giderler de bulunmaktadır.
9. Belgelerden bazı katılımcıların halvetin ortasında gruba katıldığı görülmektedir. Bunların durumları isimlerinin hemen yanına 'nısf' (yarım) şeklinde yazılmıştır. Bazı belgelerde ise halvetin yarısına katılanların isimleri belgenin altına topluca yazılmıştır. Kırk gün halvetin sonunda eksik günlerin tamamlanabilmesi ve telafi edilebilmesi amacıyla dört veya beş gün halvetin yapıldığı anlaşılmaktadır.
10. Bazı isimlerin başında 'ha harfi' (H.) veya 've harfi' (v.) bulunmaktadır. Bunlar o şahısların halife veya vekil olduğunu göstermektedir. 1426 nolu 1911 tarihli belgede ise halvete girenlerin tamamı halifelerden müteşekkil olup isimlerinin karşısına kaçar defa halvete girdikleri yazılmıştır.
11. Bazı belgeler cetvelle çizilerek halvete gelenlerin memleket ve halvet sonrası hedefleri ile ilgili ayrı kolonlarda bilgiler verilmiştir. Belge başlarındaki sıra numaralarını kendimiz verdik. Bazı okunamayan veya anlaşılamayan köy ve mekân isimleri karşısına soru işareti koyduk.
12. Bazı halifeler, halvete katılanlara hilâfet vermiştir. Ancak 9862 nolu belgeden anlaşıldığına göre halvete katılmak hilâfet için yeterli şart değildir. Belgenin yazarı her ne kadar belgeden anlaşılmasa da kendisinin

²¹ Alimcan Efendi için bk. A. Battal Taymas, *Kazanlı Türk Meşhurlarından Alimcan Barudî*, İstanbul 1958, s. 7-35; TDV *Ansiklopedisi*, İstanbul 1989, c.2, s.463-464; Doç. Dr. Mehmet Saray, *Türk Dünyasında Eğitim Reformu ve Gaspıralı İsmâil Bey*, Ankara 1987, s. 61,94; *Süfi ve Komiser-Rusya'da İslâm Tarikatları*, A. Bennigsen, tercüme: O.Türer, Ankara 1988, s. 123; Dr. İrfan Gündüz,

Gümüştanevî Ahmed Ziyaüddin ve Halidiyye Tarikatı, İstanbul 1984, s. 157-158

²² Hayatı için bk. H. Hilmi Özdemir, *Bolvadinli Yörükzâde Ahmed Fevzi Efendi*, Ankara 2007.

²³ İbrahim Hattı Litoğrafya Destgâhu 1281/1864 İstanbul.

²⁴ Mehmet Karayalman, *Ünyeli Taşlızâde Hacı Yusuf Bahri Efendi*, Dila Yay., 2011

Gümüşhânevî ve Kastamonulu Hasan Hilmi Efendi'den elde ettiği usulü delil olarak zikretmesine bakılarak onun Safranbolulu İsmâil Necâti Efendi olması kuvvetle muhtemeldir. Sonuçta bu yazıda, halvete katılanlar veya çıkanlar, evrâd ve zikirle iştil edenler engellenmemekle beraber halifelik görevinin verilmemesi, hilâfete istidatlı olanların merkeze/kendisine bildirilmesini istemiştir.

E. İtikaftan Uzlete, Uzletten Halvete, Halvetten İtikafa: Dönüşüm ve Sonuç

Tasavvuf tarihinde halvete delil olarak daha çok önceki peygamberlerin uygulamaları örnek gösterilir. Buna göre Allah, Hz. Musa ile konuşmak için manevi bir hazırlık evresi olarak 40 günlük süre tayin etmiştir. (Araf 7/142.) Yine Hz. Musa (a.s.)'nın, Medyen'de Hz. Şuayb (a.s.)'ın yanında kaldığı müddetçe muhtelif çile/erbain çıkartmış (Pakalın, 1971: 713), Dâvud (a.s.) bir hataya dûçar olduğu zaman Rabb'ından kendisine mağfiret ulaşıncaya kadar kırk gün kırk gece secdeye kapanmayı adet edinmiştir (Sühreverdi, 1990: 279). Zira tevbede ve duada ısrar kabul edilme şartlarından sayılmıştır. Hz. Peygamber de peygamberlik öncesi Hira mağarasında uzlet hayatı geçirmiştir. Peygamberlik geldikten sonraki 13 yıllık meşakkatli Mekke dönemi hayatında tevhid ve tebliğ ile meşgul olmuştur. Medine'ye hicret ettikten iki sene sonra Oruç'un farz kılınması ile birlikte Ramazan ayının son on günü itikafa girmeye başlamış, bu on günlük sürede inzal olunan Kur'an'ı Cebrail ile birlikte mukabele etmiştir. Hatta son Ramazan ayında bu mukabele işi yirmi güne çıkarak iki defa gerçekleşmiştir.

Gerek Yahudiler gerekse Hristiyan din adamları ve azizleri Allah'a yakınlaşacakları tasavvuru ile yerleşim yerlerinden uzakta, dünyevi şeylere ve kadına/cinselliğe mesafe koyarak dağ başlarında savmea ve manastırlara çekilmişlerdir. Böylece müstakil bir ruhban sınıfı oluşmuştur. Ancak mutlak uzlet hayatıyla Allah'a yakınlaşma usulü Kur'an-ı Kerim'de dünya nimetlerinden ölçülü bir şekilde faydalanmanın tavsiye edilmesi (bk. el-A'râf 7/33; el-Kasas 28/77), kendisini âhirete hasredeceğini söyleyen ashabı uyurarak "İslamda ruhbanlığın olmadığını" belirten Hz. Peygamber'in emri ile terkedilerek bir dengeye oturmuştur. Yine de tabiiin ve etbauttabiın

döneminde gerek siyasi çekişmelerden kaçmak isteyen gerekse fetihlerle gelen şehirleşme ve zenginleşmeye bir aksülamel olarak badiyeye çekilen kimseler olmuştur. Tasavvuf tarihinin ilk dönemlerinde mutasavvıflar daha çok halvet ve inzivâ için Kahire'de Mukattam dağı, Suriye'de Lükâm dağı, Beyrut'ta Lübnan dağları, Filistin'de Beytülmakdis dağı, Sînâ çölünde Tûr dağı tercih ettiği görülür.²⁵ Ancak tanınmış sûfilerden Ebû Saîd-i Ebü'l-Hayr'dan (ö. 440/1049) sonra erbain/çile/halvet/ tasavvufî hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.²⁶

Şehirleşmenin artması, tekke ve dergahların merkezlerde kurulmasıyla birlikte halvet ibadeti de kurallaşmış, hatta Halvetiyye tarikatı sadece bu nafile ibadet üzerinden kendini tanımlamıştır. Yukarıda Nakşibendiye'nin ilk dönemlerinde bu yöntemi benimsemediğini, daha geç tarihlerde bir eğitim usulü olarak uygulamaya başladığını söylemiştik. Halvet usulüne en fazla önem veren tarikatlardan bir diğeri de Mevlevilik'tir. Mevlevilerin süreli ve düzenli çileleri genellikle bin bir gün sürmektedir. Ancak aşırı çileci uygulamalar zâhir ulemâsının yanı sıra sûfiler tarafından da eleştirilmiştir.²⁷ Çile insanın nefesine hâkim olması, kendisini disiplin altına sokması, ruh temizliği, kalp huzuru, keşfin açılması ve keramet sahibi olunması gibi değişik ahlâkî ve tasavvufî gayeler için yapılmaktadır. Önde gelen bazı sûfiler keşf ve keramet sahibi olmak için çile çıkarmanın doğru olmadığı görüşündedirler. Nitekim Şehâbeddin es-Sühreverdi çileden asıl maksadın dinin selâmeti, ihlâslı amel ve nefsin denetim altında tutulması olduğunu belirterek keşf ve keramet sahibi olmak için çile çıkarıcıları eleştirmişlerdir.²⁸

Cumhuriyetle birlikte tekkeler kapatılıp tarikat faaliyetleri yasaklanınca Anadolu insanı bu eğitim yöntemini daha özel mekanlarda kısmen devam ettirebilmişlerdir. En son sistematik çile çıkarıcılardan birisi Tahiru'l-Mevlevi (1951)dir. Gerek Halvetiler arasında gerekse diğer tarikat müntesipleri arasında da düzenli halvet açma ve müridlerini yetiştirme usulü 1990'li yıllara doğru iyice azalmış ve tükenme durumuna gelmiştir.

İskenderpaşa camiinde Ziyâiyye ekolünü sürdüren Mehmed Zahid Kotku da 1974 yılına kadar her yıl düzenli olarak halvet açmış ve müridleri için bu usulü uygulamıştır. O tarihe kadar hemen birçok tarikata

²⁵ bk. H. Landolt. "Khalwa", El2 (İng.). IV, 990-991; S. Uludağ, *ayrı makale*.

²⁶ Selçuk Eraydın, "Çile", *DİA*, c.VIII, 315-316

²⁷ Serrâc, el-Luma, s. 529. Geniş bilgi için bk. Yakup Şafak, "Mevlevilik Yolu ve Çile Adabı" <https://semazen.net/mevlevilik-yolu-ve-cile-adabi/>

²⁸ Sühreverdi, 'Avârifü'l-ma'ârif, s. 311.

müntesip şeyhlerin müridlerini halvet için Zahid Kotku'ya gönderirken Kotku'nun "Halvet de şöhret meydana geliyor", "itikaf ise şöhret olmadığını" söyleyerek terk etmiş ve bütün müntesiplerini halvet yerine itikâf ibâdetine yönelmiştir.²⁹ Öyle anlaşılıyor ki bazı kimseler bu uygulamayı kullanarak cemaat ve toplum içerisinde imtiyaz elde etmeye çabalamaktadırlar. Ya da imtiyazın gelenekleşerek asıl yerini alan bu ritüelde zannetmektedirler. Buna karşılık o âdetleşerek şan ve şöhrete sebep olan bu uygulama yerine etrafındakileri Hz. Peygamber'in ibâdet uygulamasına, aslî ruhuna irca ettirmektedir. Sünnet olan ibadetlere ise riyâ karışamaz.

Nitekim sonraki yıllarda Mahmud Es'ad Coşan, halvete katılıp katılmadığını soran çok kere halvete katılmış eski bir müride "ilkokul yıllarında" katıldığını, yetiştirici bir ibadet olarak "ilkokul dersleri" seviyesinde olduğu cevabını vermiştir. Yine müridlerinin kendisinden halvet açması talebine karşılık, hizmeti tavsiye etmiş 'kardeşlerimiz dergide (İslam Dergisi) her gün bir halvet çıkartıyor' diyerek onları basın-yayın ve vakıf hizmetleri gibi ferdi değil toplumsal sorumluluklara yönlendirerek, "fedakarlıkta, sosyal hayatta, işte ve üretimde terbiyeyi" önclemiştir. Bir başka seferinde halvet ibadetinin çok faziletli olduğunun zikredilmesi üzerine "dört Ramazan itikâfının bir halvet yerine geçeceğini" söyleyerek tarîkattaki geleneksel son dönem metotları yerine ibâdetin sünnetteki formuna teşvik etmiştir. Kendisine yapılan geleneğin terk edildiği eleştirisine ise Gücdüvânî ve Şâh-ı Nakşbend dönemini örnek göstermiştir.³⁰ Böylece manevi eğitimdeki kurallaşmış yöntemlerin ibadet değil dönemsel öncellemeler olabileceğini bu öncelikleri değiştirmenin de silsiledeki sorumlusu üzerinde olduğuna işaret etmiştir. Diğer yandan hem sohbetlerinde hem de yazılarında birçok kez itikaf ibadetinin faziletlerini ve üstünlüklerine yer vermiştir.³¹

Mahmut Esad Coşan'dan sonra itikaf ibadetinin internet sitesi ve sosyal medyada altı dilde yapılan çağrılarla³² toplumda yaygınlaşması için özel önem

verilmiştir. Toplum bu ibadetin yerine getirilmesi için teşvik edilmiş, kimlerin yapması gerektiği, itikafın önemi, ehemmiyeti, fıkhî hükümleri, yapılış şekli ve mahiyeti anlatılmış, her yıl bu iş için belirlenen camiler haberleştirilmiştir. Hatta gücü yetenlerin Kudüs, Mekke ve Medine'de itikaf ibadetini yerine getirmeleri teşvik edilmiştir. Böylece o dönemler için ihmal edilmiş ve Hanefilerce sünnet-i gayr-i müekkede sayılan bir ibadetin yeniden hatırlanmasına çaba gösterilmiştir. Bu öneme binaen olsa gerektir ki hemen her ilde bazı camiler Ramazan ayının son günlerinde canlanmış, sonuçta Diyanet İşleri Başkanlığı da halktan gelen talepler doğrultusunda konuya eğilmiş, mekânların hazırlanması, cami görevlilerinin bilgilendirilmesi ve muhtemel tedbirlerin alınması dahil ihmal edilen bir sünnet sahiplenilmiştir.

²⁹ Şeyh Kotku'nun isteği ve idaresinde 1960-1974 yılları arasında yapılan ve çoğunluğu bugün rahmet-i rahmâna kavuşmuş olan Anadolu'nun birçok şehirden katılımcıların isim listeleri elimizdedir. Halvet hakkında *Tasavvufî Ahlak* isimli kitabında önemle duran Kotku'nun (Halvetin Lüzumu ve Nevileri c. 5, ss. 42-57) Halvet yerine aynı şartlarda "mini halvet"e yönelmesi dikkat çekicidir. Artık sahur vaktinde 21 adet kuru üzüm ve çok az ekmek, iftarda yağsız ve tuzsuz yeşil mercimek çorbası, çok az ekmek ve ılık su şeklindeki diyet, kimse ile konuşmamak, koku ve kokulu sabun kullanmamak, sürekli zikirle meşgul olmak gibi halvetteki katı

kuralların zorunlu olmadığı halde itikafta uygulanmasıyla itikafın adeta birer kısa halvete dönüşmüştür.

³⁰ www.İskenderpasa.com/makaleler/itikaf (10/08/2008)

³¹ Prof. Dr. Mahmud Esad COŞAN, 16. 01. 1998 - Sydney / AVUSTRALYA. <http://www.iskenderpasa.com/9B3009B8-6F85-48F1-86BF-D3B443E3C5A4.aspx>

Prof. Dr. Mahmud Esad COŞAN, 12.03.1999 Cuma Sohbeti (Mekke-i Mükerreme) <http://www.iskenderpasa.com/35991DD3-6639-4054-916E-3415FB18201B.aspx>

³² <https://itikaf.org/>

Kaynakça

- [1] A. Battal Taymas. (1958) *Kazanlı Türk Meşhurlarından Alimcan Barudi*. İstanbul, s. 7-35.
- [2] Çatakli, Osman N. (1999) Seyyid Mehmed Zahid Kotku (k.s.) Hazretleri'nin hayat hikayesi. [y.y., t.y.] (İstanbul: Milsan Basın Sanayi A.Ş.)
- [3] *Anılarla Mehmed Zahid Kotku (rh.a) hazretleri*. (1997) (haz. Metin Erkaya). İstanbul: Seha Neşriyat. 400
- [4] Demirdaş, Öncel. (2012) Tasavvuf Tarihinde Halvet ve Halvetin Manevi Eğitimdeki Rolü. *EKEV Akademi Dergisi- Sosyal Bilimler -*, , cilt: XVI, sayı: 53, s. 131-142
- [5] Frager, Robert. (2005) *Kalb, Nefs ve Ruh*. (Çev. İbrahim Kapaklıkaya). İstanbul: Gelenek Yay.
- [6] Gümüshânevî, Ahmed Ziyaeddin. (2007) *Câmiu'l-usûl, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Lübnan*, s. 251.
- [7] İsmâil Kara, *Gümüshânevî Halifelerinden Şeyh Osman Niyâzî Efendi ve Güneyce-Rize'deki Tekkesi*, İstanbul 2004, ss.37-44.
- [8] Karayalman, Mehmet. (2011) *Ünyeli Taşlızâde Hacı Yusuf Bahri Efendi*, Dila Yay.
- [9] Karakaş, Ahmet Canan, İtikafın Manevi Zekâ, Dîni Şuur ve Endişe Şiddeti Üzerine Etkisi, *APJIR- Academic Platform Journal of Islamic Research*, 2019, cilt: III, sayı: 1, s. 1-12.
- [10] Kılıç Ünal. "Numan Efendi'nin Risaletü'l-itikafıyye Risalesi'nin Metot ve Muhteva Açısından incelenmesi". *Kültür Tarihimizde Sivaslı Bir Aile Sarıhatipzâdeler*. 2011, s. 301-312.
- [11] Devlet, Nadir. "Alimcan Barudi", *TDV Ansiklopedisi*, istanbul 1989, c.2, s.463-464;
- [12] Özdemir, H. Hilmi. (2007) *Bolvadinli Yörükzade Ahmet Hilmi Özdemir*, [y.y., t.y.] (Ankara: Baran Ofset,)
- [13] Özelsel, Michaela Mihriban (2002). Halvette 40 Gün. (Çev. Petek Budanur Ateş). İstanbul: Kaknüs Yay.
- [14] Şeker, Mehmet. "İtikaf". *DİA*. 23. ss. 457-459.
- [15] Uludağ, Süleyman. 'Halvet', *DİA*, XV, 386,387.
- [16] Uludağ, Süleyman- Eraydın, Selçuk (1995). "Erbaîn". *DİA*, c.XI. İstanbul.
- [17] Tanman, M. Baha. (1997). "Halvethane", *DİA*, c.XV. İstanbul.
- [18] Tosun, Necdet. (2002) *Bahâeddin Nakşbend, Hayatı, Görüşleri Tarîkati*, İnsan Yay, İstanbul s.330-331.
- [19] Yenen İbrahim. "Kişilik ve Karakter Oluşumunda "İtikaf" İbadeti". *Uluslararası Kişilik ve karakter inşasında Dinin Yeri Sempozyumu*. 10-12 Haziran 2016, Ordu 2016 c.II, s. 475-486.
- [20] Yılmaz, Hasan Kâmil (1990 Mayıs). "Çile-Erbain-Uzlet". *Altınoluk*, Sayı: 51.
- [21] Yılmaz, Hasan Kâmil (1990 Nisan). "Ramazan Halveti: İtikâf", *Altınoluk*, Sayı: 50.

EKLER

Belge: 1429	<u>Sene 1286 (1869)</u>	Belge 1429	<u>Sene 1289 (1872)</u>	7	H. Kazanlı Hoca Rahim Efendi
1	H. Zeynullah Efendi Hoca Kazanlı b. Habîbullah	1	H. Çerkes Müderris Yusuf Efendi ,10	8	H. Hacı Mahmud Efendi b. Ali Kirazlı Mescid'de
2	H. Köstendilli Ali Râsîh Efendi b. Ahmed	2	H. Çerkes Hoca Âbid Efendi, 12	9	H. Hacı Ömer b. Abdullah Dağistanî Edirne'de
3	H.Karlı İsmail Efendi				
3	Malkaralı Ömer Efendi	3	H. Hemşinli Ahmed Efendi Süleymaniye Havâsî	10	H. Hasan Efendi Bayrutlu b. Mustafa
4	Hacı Tahirli Hacı İlyas Efendi	4	H. Safranbolulu İsmâil Bayezid Havâsî	11	H. Hacı Eşref Efendi b. Ahmed Burgazlı 74
5	Mekkeli Hacı Ömer Efendi	5	H. Eğinli Şakir Efendi Hoca	12	H. Feyzullah Efendi b. Mehmed Ispartalı sebki 74 aded
6	Buhâralı Karahisar'da sâkin Seyfeddin Efendi	6	H. Köprülü Yusuf Hoca Müderris	13	H.İbrahim Efendi Soğukkuyu Medresesi'nde
7	Ayasofya'da Kayyûm Hacı Hüseyin Efendi	7	H. Şamlılı Hoca Bekir Efendi	Belge 1430	<u>Receb sene 1302 (Nisan 1302)</u>
8	Mektebli Hacı Mustafa Efendi Şehrî	Belge 1430	<u>Sene 1290 (1873)</u>	1	Elhâc Mehmed Efendi b. Ahmed el-Karahisârî
9	Büyükliman'da Hacı Hüseyin Efendi	1	H. Kayserili Ömer Efendi	2	Mustafa Efendi b. Emrullah el-Tekfurdağî
10	Hocapaşa Medreseli İbrahim Efendi	2	H. El-Hâc Ahmed Efendi Arabgirli	3	Ahmed Efendi b. Mehmed, El-Ankaravî
11	Yusuf Efendi Oflu	3	H. Oflu Yusuf Efendi.	4	Süleyman Efendi b. Osman el-Eğînî
12	Bekir Efendi Şumnulu	4	H. Oflu Hacı Tahir Efendi b. Hacı Mustafa		
13	Cafer Efendi Ofî	5	H. Oflu Hacı Osman Efendi b. Hacı Mustafa		
14	Erzurumî Hacı Hafız Efendi	6	H. Buldurlu Mehmed Efendi b. Hasan		
15	H. Buharalı Medyen'de Hoca Mehmed Hâlid Efendi				

(Belge) 1428	<u>1291 Halvet (1874)</u>
1	Alâiyeli Hacı Hüseyin Efendi H. Her umûrunda efendime itâ'ati mercûdur. Hacıoğlu Pazarcık

2	Pazarcıklı Hacı Hasan Efendi H. Arnavutluk, Lefçe tarafına ba'dehû Cuma kasabasına
3	Oflu Ahmed Efendi, H., İrade efendimin. Ke'l-evvel, ba'dehû (...) Karadeniz, Beyoğlu, ilâ Trabzon(?)
4	Kırımî Hacı İsmâil Efendi Değirmendere, H. İrâde-i mu'ayyene yok, emrinize menût,
5	Çankırı Hacı Hüseyin Efendi, H. Kartal ve civârında eğlenip ba'dehû sıla, emriniz olursa tekrar halvette kalacak
6	Köprülü Yusuf Efendi Lefçeye azîmet ba'de'l-îd vilâyete ta'lim te'allüm
7	Burdurlu Mehmed Efendi irade-i mu'ayyene yok, Tavşancılı
8	Hemşinli Ahmed Efendi, Pazarcık
9	Şumnulu Bekir Efendi, Şumnu
10	Edincikli Mehmed Efendi vilâyetine Saraylı
11	Nevşehirî İsmâil Efendi, iradesi ma'lûm değil, emr-i şeyhî
12	Bilecikli Mehmed Efendi, Hicaz'a azîmet Kartal
13	Ankaravî Asker Ali Efendi, Taşköprü'ye
14	Konyalı Haydar Efendi, Çatalca'ya
15	Ayasofya müezzini Hacı Hüseyin Efendi, kâim-i fî mekânihî ya'ni halvette tekrar kalacak
16	Kargânî Ahmed Usâmeddin Efendi, efendime ma'lûm, iradem yok
17	Pazarcıklı Hacı Ali Efendi, kaymakam, imam, Gümürçine, Serez, Drama
18	Bafralı el-Hâc Mehmed Efendi, vilâyetine
19	Safranbolu İsmâil Efendi, emriniz olursa Silistreye
20	Bosnalı İbrahim Efendi, emrinizle Pravadi'ye
21	Eğinli Hacı Şakir Efendi, Halidere'ye
22	Oflu Hüseyin Efendi emrinize muntazırım, Razgat
23	Oflu Mahmud Efendi, efendim bilir, Kozan ve Balçık ve Teke ve Köstence
24	Tepedelenli Ali Efendi, Burgaz'a
25	Kazanlı Bahâeddin burada sâkin, Mudanya ve Bursa ve Bilecik ve Çınarlık(?)
26	Gümüşhaneli İsmâil Efendi, Efendim bilir iradem yok, İslimye ve derûn-ı kasaba ve şehir
27	Kazanlı Musa Efendi Hicaz'a
28	Kazanlı Yakub Efendi, İslambolda tahsîl, Yenişehir'e ma'a Hacıali

Ale'l-umûm efendimin irâde-i aliyesine râzı ale'r-re's ve'l-ayn.

<i>Belge</i> <i>1413</i>	1293 (1876)		1298 Receb (Mayıs 1881)
1	V. Burdurlu Mehmed Rauf Efendi Hoca İzmid'de ders okutmak arzu	1	Hacı İsmâil Efendi b. Mehmed Kırımî (...) bu arada hizmete şimdi hazırdir
2	El-Hâc Hüseyin Efendi, Çankırı, Hoca Mekke'ye	2	Hacı Müctebâ Efendi b. Abdülcelal Kırımî burada hizmet-i imâmet
3	Süleyman Efendi, Oflu, Kapıcı Murâd Paşa Medresesi'nde talebe	3	Mehmed Efendi b. Mustafa Safranbolu, memleket, şugh-i ders ve tarîk, pederden mevrûs birkaç bin kuruş iştirâk ticâreti
4	Süleyman Efendi, Eğinli, To[p]hane Medresesi'nde talebe Hacıoğlupazarcığı'na (...)	4	v. Hacı Mahmud Efendi b. Ali, Gürzlu Mescid, hidmet-i memleket, ders medrese

5	El-Hâc Ahmed Efendi, Arabkirli, Hoca vilâyetine	5	v. Hacı Ömer Efendi b. Abdullah Dağistanî, Edirne ders, ikisi
6	Ahmed Efendi, Hemşinli, Hoca emeği gittiği aksıra(?)	6	v. Hasan Efendi b. Mustafa Bayburdlu hizmet(?)
7	İbrahim Efendi, Kazanlı, Medîne-i Münevvere'ye	7	Süleyman Efendi b. Osman Fatih'de, Eğinli, taşraya zâhir ve bâtunen derslerimle meşgul
8	Ali Efendi, Vefa Medresesi'nde talebe, askere isterler	8	Mehmed Efendi b. Ahmed Düğmeci evlâd-ı Karahisar, taşra tahsili'l-ilmü'z-zâhir ma'a't-tarîki'l-aliyye
9	İzzet Efendi, şehri, talebe	9	Mehmed Efendi b. Emin, Sinekli Medrese Kayseri, taşraya (...) tahsili'l-ilmü'z-zâhir ma'a's-tasdîk ta'ayyüş
10	Kayserili Ömer Efendi, Hoca, Üsküdar'a ders ve hatm-i hâce etmek üzere	10	Ahmed Efendi b. Mehmed, Sinekli Medrese, Ankara, taşraya (...) tahsili'l-ilm ma'a't-tarîk der medrese
11	Haydar Medresesi'nde Ömer Efendi, Hafız, talebe Yenişehir'de Urmiye Kasabası		Mustafa Efendi b. Emrullah, Tekfurdağı, taşra azîmet
12	Bekir Efendi, Şumlulu Hoca	11	Hafız Ömer Efendi b. Hüseyin Tokatî, İzmit'e imâmet
13	Mustafa Efendi Çifte-i râbi'de Gürünlü, talebe, nefer Hacıoğlupazarcığı'na	12	Hacı Abdullah Efendi b. Mehmed Göynükî, Memleket tahsili'l-ilm ve tarîk
14	Süleyman Efendi, Antalyalı, talebe (...)	<i>Belge 1413</i>	Halvet
15	İbrahim Efendi, Soğukkuyu Medresesi'nde hoca, Vidin'e gidecek ders ve hatm etmek	1	Ahmed Efendi b. Emin Ofî, ruhsat buyurulursa İnşâallâh akdemce salâ
16	Mahmud Efendi, Oflu, hoca, Kartal'a ders ve hatm etmek üzere	2	Yusuf Efendi b. Hasan Ofî ba'de'l-istişâre ders ve tarîke hizmet ile rızâ
17	Hasan Efendi, hoca, Geyve ve civârında gezmek üzere	3	v. Hacı Şeref Efendi b. Ahmed Şehrî el-hizmet, vakıfdan ve memleketden

18	Yusuf Efendi, Yanbolu'ya ders ve hatm etmek üzere gider ise	4	Hacı Emin Efendi b. Veli Şehrî, hizmetinizde istihdâm tahsîl ma'lûm
19	Hacı Hüseyin Efendi, Ayasofya'da, yerinde ikâmet	5	Hacı İsmâil Efendi b. Mehmed Ofî, (...)
		6	Hacı Mustafa Efendi b. Emin, Mektebli, burada tahsîl-i hadîs-i şerif ve tarîka rızâ ve ta'ayyüşüne himem-i reşâdetlerine
		7	Hafız Mehmed Efendi b. Hasan Beşiktaşlı, burada kalıp tahsilde H. T. ta'ayyüşüm hane îcârı

Blge 1413	<u>1298 Muharrem</u>		1300 senesi bin üç yüz senesi Receb tarihiyle (Mayıs 1883)dâhil-i halvet (40 gün) olan zevâtlardır.
1	Alaiyeli el-Hâc Hüseyin b. Hüseyin Efendi	1	Alâiyeli Hacı Hüseyin Efendi Hoca
2	Bosna Yenipazarî Mahmud b. Ali Efendi	2	Kırımî Hacı İsmâil Efendi Hoca
3	V. Şumnuvî Bekir b. Ahmed Efendi	3	Safranbolulu Hoca İsmâil Efendi Hoca
4	V. Oflu Hacı Tahir b. Mustafa Efendi	4	Balikesir Çerkes Hacı Mehmed Efendi
5	V. Oflu Hacı Osman b. Mustafa Efendi	5	Bayburdlu Hasan Efendi
6	V. Buldurî(?) Mehmed b. Hasan Efendi	6	Oflu Mehmed Efendi
7	Konyalı İbrahim b. Mustafa Efendi Cafer Tevfik Medresesi'nde		(Belge 1430) Receb sene 1303 (Nisan 1886)
8	Sofyalı Mehmed b. Heşman Efendi, Baş tahtımda(?) Bahr-i Siyah tarafında	1	El-hâc Seyfeddin Efendi b. Mehmed Âlim el-Buhârî
9	Kastamonu Mehmed b. Numan Efendi	2	Çerkes İsmâil Hakkı Efendi eş-Şâmî
10	Kırımî el-Hâc İsmâil b. Mehmed Ali Efendi	3	Şâbân Efendi b. Mustafa el-Sürmenevî
11	Şehrî el-Hâc Mustafa b. Mehmed Emin Efendi	4	Ahmed Kibar Efendi b. Mehmed es-Sürmenevî
12	Bosnavî İsmâil b. Muharrem Efendi Balta Limanı İmamu	5	Mehmed Efendi b. Şerîf el-Ofî
		6	Ali Efendi b. İbrahim, el-Rizevî
		7	El-Hâc Hasan Efendi Düzceli, Aded 88
		8	Çerkeş el-Hâc Hafız Yusuf Efendi, Sirozî
		9	Mehmed Efendi Kayserili

Belge 1414	1300 Senesi Receb (Mayıs 1883)		Dâhil-i Halvet sene 10 gün, gene 1300 Receb (Mayıs 1883)
1	Ankaravî Ahmed Efendi	1	Halîfe Hacı Osman Efendi

2	Eğînî Süleyman Efendi	2	Halife Yusuf Efendi b. Ali
3	Karahisârî Mehmed Efendi	3	Ali Efendi Kütüphaneci
4	Kayservî Mehmed Efendi	4	Süleyman Efendi Alâiyeli,
5	Tekfurdağı Mustafa Efendi	5	Hacı İsmâil Efendi Trabzonlu
6	Dobniçeli Mehmed Efendi		Aded: 5
7	Halebli Çerkes Hacı İshâk Efendi		<i>Dahil-i Halvet Olanların esâmîleri sene 1301 Receb 218 (Nisan 1884)</i>
8	Arabkirli Mehmed Efendi	1	Hacı Müctebâ Efendi, Kırımî
9	Sürmeneli Şâbân Efendi	2	Yusuf Efendi, Ofî
10	Sürmeneli Ahmed Kâmil Kibar Efendi	3	Hacı Ömer Efendi, Dağıstânî
11	Beşiktaşlı Mehmed Hâzim Efendi	4	Bekir Efendi, Şumnulu
12	Bodrumlu Hüseyin Efendi	5	Mehmed Efendi, Hoca, Oflu
13	Gümülcineli Osman Efendi	6	El-Hâc İsmâil Efendi, Mercanlı
14	Şumnulu Mahmud Murâd Efendi	7	Yusuf Efendi Hoca, Vezirköprülü
15	Şumnulu Süleyman Efendi	8	Hızır Efendi, Kırımî
		9	El-Hâc Emin Efendi, Şehrî
	Aded 21	10	Osman Efendi, Şehrî
Belge 1418	<i>Halvete dahil olanların Esâmîleri sene 1301 (1884)</i>		
1	Hacı Müctebâ Efendi Kırımî: Der'aliyye'de mukîm bu kere rızâdan gayrı garaz ve maksûdum yokdur. (Mühür: Abdühû Müctebâ)		
2	Yusuf Efendi Hoca Ofî: Çıkmağa ruhsat buyurulursa ba'dehû istişâre ile ta'yîn edecek. Suâle cevâbdan âcizim. Halvetde kalmak ve kalmamak kendileri bilir rızâsını isterim. (mühür: es-Seyyid Yusuf Şevki)		
3	Bekir Efendi Şumnulu: Müsâ'ade buyuruldukda Şile'ye, sümme İstanbul, sümme va'z nasîhat, evvelâ sâdık-1 pederânelerine ittibâ' ister.(mühür)		
4	Mehmed Efendi Hoca Oflu: Müsâ'ade buyuruldukda Selanik'de mahalline sümme İslambol, sümme ba'de'l-istişâre ta'lîm ve ta'allüm, nefsimden âcizim terbiyeye muhtâcım her ne gûne kılavuz ise râzıyım. (mühür: Şükrü)		

5	El-Hâc İsmâil Efendi Mercanlı: Evvelâ müsâ'ade buyuruldukda sılaya gitmek sümme İstanbul, sümme hizmet-i üstâz, nefsimden âcizim bulunduğum halden müşteki, ilâ âhiri'l-ömr, Hafız İsmâil.
6	Yusuf Efendi Hoca Vezirköprülü: Bi'r-ruhsat memlekete, sümme ta'lim ve tedris, sümme ubûdiyyet, her bulunduğum yerde mümkün mertebe Cenâb-ı Hakkın evâmirini ma'a'l-acz her yerde yerine getirmek isterim. Bununla beraber çok amele sebât edemiyorum. Kalb-i selim yok ki istikâmeti niyâz edeyim. Bende şaşdım. (mühür: es-Seyyid Yusuf Ziyâeddin).
7	Hızır Efendi Kırımî: Ruhsat buyuruldukda Köstence'ye sümme İstanbul, sümme tahsîl, cevâb-ı evvelde olduğum. Hızır,
8	El-Hâc Emin Efendi Şehrî: Ma'at-tevfik hizmetde ikâmet, el-mürîdü men lâ idârete lehû ma'a't-tevfik, Hacı Emin.
9	Osman Efendi Şehrî: Ma'a't-tevfik ölünce hizmetde ikâmet ve sebât, nevbetü'l-mevt Osman.
10	Alâiyeli Hacı Hüseyin Efendi Hoca,
11	Kırımî Hacı İsmâil Efendi Hoca,
12	Safrabolulu Hoca İsmâil Efendi,
13	Balıkesir

1433	Sene 305 Receb-i Şerîf Gurrasinde halvete duhûl eden (Mart 1888) Bismillâhi mecrâhâ ve mürsâhâ inne Rabbî leğafûrun rahîm				
1	El-Hâc İsmâil Efendi Kırımî	12	Hacı Ali Efendi Medrese-i Süleymâniye	23	Ahmed Efendi, Ankaravî
2	Hacı Hasan Efendi Bayburdlu	13	Hamdi Efendi Hemşinî	24	Çerkes Hacı Hafız Yusuf Efendi Sirozî
3	El-Hâc Mehmed Efendi, Karahisârî	14	El-Hâc Hafız İsmâil Efendi, Mercanî	25	Ali Efendi, Rizeli
4	Hafız Ahmed Efendi Gümüşhânevî	15	Mustafa Efendi, Yenişehirli	26	Abdurrahman Efendi, Yenişehirli
5	Kibar Efendi, Sürmenevî	16	Çerkes İsmâil Hacı Efendi, Şâmî	27	Ali Efendi Yenişehirli
6	Şâbân Efendi, Sürmenevî	17	Çerkes el-Hâc Hasan Efendi, Düzceli	28	Mehmed Efendi, Kayserili
7	Mustafa Efendi Harputî	18	Hasan Efendi, Yumralı	29	Hacı Hüseyin Efendi Alaiyeli
8	El-Hâc Ramazan Efendi, Kazanî	19	Mustafa Efendi, Ofî	30	Müderis Efendi, Ünyeli
9	Osman Efendi Yenişehirî	20	Mustafa Efendi, Yumralı		
10	İsmâil Efendi, Sürmenevî	21	Süleyman Efendi, Yumralı		
11	Mehmed Efendi	22	Ali Efendi, Yumralı		

	(Belge) 1432	Sene 1306 Ramazan-ı Şerif 13 (13 Mayıs 1889)
1	El-Hâc İsmâil Efendi Kırımî	Gayr-ı ma'lûm
2	El-Hâc İsmâil Efendi Mercanî	Buradan buraya sümme Hicaz
3	Müderriş Mustafa Efendi Ofî	Medrese'ye, sümme't-ta'lim, sümme'l-hatm bi'l-hâce, sümme's-sıla, sümme İnşâallâhu ilâ hâzihî'l-fakîr
4	Mehmed Talib Efendi Ofî	İd-i sâniye kadar ta'allüm ya'ni ilm-i (ferâiz ta'lim için nerden olduğu gayr-ı ma'lûm himmet taleb ederim). Etmek, sümme memleket, sümme müzâkere, ömür var ise Hoca Efendimizin rızâ ve tasarrufuna rızâullâha muntazır.
5	El-Hâc Hasan Efendi Düzcevi	Ruhsatınız ile memlekete azîmet himmet-i âlînez ile ta'lim ve ta'allüm ve emr-i tarîkata meşgûl olmak niyetimdir ve Ramuzü'l-ehâdis-i şerif takrîi ve tedrîsi mergûb ve mütemennâdır.
6	El-Hâc Yusuf Efendi Sirozî	Hârice ruhsat-ı âlîleri buyurulur ise memlekette ders ve tedris ve devâm-ı hatm-i hâcegân
7	İsmâil Efendi Sürmenevî	Memlekete azîmet mütâla'a ve ihvânlar ile müzâkere ömrüm oldukça halvet vakitlerinde gelip efendimin hâk-ı pâyına yüz sürmek
8	İbrahim Efendi Ünyevî	Memleketine azîmet sümme müzâkere mümkün mertebe
9	Hüsni Efendi Nallıhanî	Çanakkalesine orada va'az nasîhat sonra memlekete azîmet sümme tedris ile meşgûl
10	İbrahim Efendi Gümüshânevî	Hatıra yok bir şey
11	Ahmed Efendi Ofî	Memlekete azîmet sümme tamlım ve te'allüm sümme üstâdımın rızâsını tahsîl, sümme nefsi terbiye için zât-ı âlîleri kelîmât ve müzâkere ve her vechile rızâullâha muvâfık himmet, racül-i gubârnız bûs eder.
12	Mustafa Efendi Ofî	Birâderim Hacı Yusuf Efendi varaka bir (...) o ne re'y ederse öyle hareket edeceğim.
13	El-Hâc Râşid Efendi Kazanî	Atlabü rızâke ve rızâullâh sümme ile'l-hâric sümme ilâ dârü's-sa'âdet sümme hünâke sümme emrike sümme emri ileyh
14	El-Hâc Ramazan Efendi Kazanî	Nefs-i emmâreden halâs, ders icâzetine kadar istikâmete himmetinizi ricâ ederim.

Belge 1415	Sene 1308, 5 Recebü'l-ferd, Halvet (14 Şubat 1891)
	Bismillâhi mecrâhâ ve mürsâhâ inne Rabbî le-gafûrun rahîm. Rabbena'ftah bi'l-hayr ve ahtim bi'l-hayr ve ic'al âkıbeti umûrenâ rüşden
1	H. Hacı Şâbân Efendi Sürmenevî: Rızâillâh için her yerde her nefesde neşr bi-himmeti üstâdî
2	H. Hacı Hafız Süleyman Efendi: Gümüshânevî, Taşra gidip Ramazan-ı şerifde ders okudup ba'dehû gelip okuyup okutmak.
3	H. Hacı Ramazan Efendi Kazgânî: Evvel Rızâillâh, 2-Rızâ-i Rasûlüllâh, 3-Rızâ-i şeyhim ve sultânım, 4-Reşâdet-i (...)den müsâ'ade ve izin olursa Kazanka(?) ziyâret kasdı ile (...) niyyetimiz vâ.

4	H. İbrahim Efendi Ünyevî: İnşâallâh hoca efendimizin rızâsı ile ba'de'l-hurûc memleket tarafına ba'dehû Cenâbullâh'dan murâd eder ise bi-kadri'l-imbân ânın ile meşgûl oluruz.
5	Çerkes Hasan Efendi Düzcevî: Ene'l-hakîrû'l-müsterşid ve'l-muhibbi li'l-üstâd li-ennehû ebû rûhî ve sebeb-i hayâtî fi'd-dünyâ ve'l-mu'tâd, eş-şuğuli bi'l-ezkâr ve'l-evrâd li-ennallâhe kad faraza ale'l-ibâd, el-kesbü li'l-ehli ve'l-evlâd li-enne nafakatühüm vâcibetü aleynâ fi külli ân ve mevâdin
6	Mustafa Efendi Göynükî: İnşâallâh hoca efendimizin rızâsı ile ba'de'l-hurûc medrese gelirim, ceddehû ba'de'l-abd müzâkere ile meşgûl oluruz İnşâallâh .
7	Ali Rıza Efendi: Abargirî, gelmedi.
8	Hüseyin Efendi Sürmenevî: İnşâallâh Ramazân-ı şerîfde (...) gideceğim. Bir yer bulursam va'az ve nasihat ile meşgûl olacağım. Ba'dehû nasihat ise beyne'l-îd sılaya gideceğim. Ba'dehû dersimiz avdet.
9	Mustafa Zühdü Efendi Gümüşhânevî: Taşra gidip bir mikdâr harçlık peyda, sümme memlekete azîmet, sümme üstâdımın himmetiyle cenâb-ı hak bir medrese binâsına muvaffak ederse ilâ âhirü'l-ömr tadrîs ile meşgûl, sümme efendimin emrine râzıyım. Sümme Emirler Bahçesi'nde Ezan-ı Muhammediye kırâ'et ederim. Sümme her halde efendimin himmetine muhtacım. Sümme Allâhu teâlânın rızâsı için işlerim rızâsına muvaffak eyleye.
10	Halil Efendi: Nevşehirî Beşiktaş'da, gelmedi
11	v. Mekârim Efendi Kazgânî, Allâhu te'âlâ (...) mübârekini müyesser eylese memlekete götürüleceğim. Eğer müyesser olmasa pederim ruhsatı olsa Hicaz'a varıp Medîne-i Münevvere tahsîl-i ilm edeceğim. Eğer memleketde kaytsam bi-kadri'l-hâl neşr-i ilm edeceğim dahi hizmet-i ebeveyn dahi şeyh efendimizin tasnîf etmiş ilm-i hadîs kitâblarını okutmak dahi ahkâm-ı şer'iyeyi icrâ etmek dahi Allah istikâmet berse(?) Şeyh efendimizin hayır duâsını almak
12	v. Gazi Efendi Kazgânî: İnşâallâh şeyh efendim ruhsat berse Hicaz'a gideceğim. Andın bu sene memleketine kaytup şeyh-i fânî atam bârına ehl-i evlâdım ço[cu]klarını terbiye edeceğim. Anlar ka ahkâm-ı şer' ta'lîm edeceğim. Andın sonra memleketimde ilm-i hadîs olmadığından talebelerin kadrü'l-hâl hadîs, husûsan <i>Râmuzü'l-ehâdis</i> okutmağa mücâhede edeceğim. Dahi evvelki mescid medrese (...) iskörmüş idi, onu yeniden bina edeceğim. Andın sonra ülkânca bu minvâl üzere durmak sadedinde bulacağım
13	Çihangir Efendi: Kazgânî, gelmedi.
14	İbrahim Efendi: Denizlili, taşraya sümme memlekete azîmet İnşâallâh ve bi-izni şeyhi sümme inneme'l-a'mâlû bi'n-niyât ma'lûmeküm. Sümme talebnâ rızâ-i şeyhinâ, sümme mevlânâ

	Ziyâeddin Halid Efendimiz ta'ik-i müstakîmine sülûk sümme matlabinâ bi-izn-i şeyh yettebi' u'n-nâsi hâze't-tarîkat
15	v. Alim Can Efendi Kazgânî: Menba'-ı feyz olan halvetden üstâdın emriyle mevlâ ihrâc ederse sümme hemen Mevlâsının emr ve işâreti kabûl ve imtisâlden gayrı mutlak irâde yok sümme eğer mevlâsı bu gulâm-ı hakîr-i mâdûn ve muhayyer ederse ve mevlâ-yı hakîkî eğer tevfiik ihsân buyursa ameliyât-ı me'mûleden sümme işbu câmi'-i şerîfde inzivâ ederek bir erba'în mücâhede eder, sümme inkızâ-yı Ramazân-ı şerif Hicaz'a azîmet, sümme Medîne-i Münevvere, sümme İstanbul bi-kasd-ı erba'în Recebû'l-ferd sümme Şam-ı Şerîf, sümme Kudüs-i şerif, sümme Medîne ve ya'îşü fihî ilâ en yemûtü yesserallâhu te'âla yahsünü'l-hâtime âmîn.
16	Sadık Efendi: Ankaravî, gelmedi
17	Hacı Hafız Mehmed Efendi: Sürmenevî, gelmedi,
18	Osman Efendi, Said Efendi, Hacı Süleyman
	İ'tibâr yevm-i Cum'a Receb 4.

Belge 1407	Bismillâhirrahmânirrahîm Rabbenâ eftah bi'l-hayr ve ahtim bi'l-hayr ve'c'al âkıbeti umûrenâ rüşden Halvet Defteri sene 1307 Receb-i şerîf gurre yevm-i Cum'a ba'de'l-asr. (Şubat-Mart 1890)	
1	Hulefâdan Geyveli Hasan Efendi Câmi'-i şerifde	Hizmet
2	Ünyeli İbrahim Efendi hulefâdan Vefa Medresesi'nde	Bugün niyetimizde bir şeyler yokdur. İnşâallâh hoca efendimizin ne emir olur ise ba'dehû bir cevâb verir bir yere gitmememiz mechuldür
3	Hacı Hafız Süleyman Efendi Süleymaniye Medresesi'nde	Taşra gidip Ramazan-ı şerifde ders okutmak sümme tahsîl-i ulûm sümme't-ta'lîm
4	Hacı Ramazan Efendi Kazgânî Acı Maslak Medresesi'nde	Rızâi lillâh ve rızâ-i Rasûlullâh rızâ-i şeyhim istikâmeti ma'a'l-istitâ'at
5	Hamid Efendi hemşirenî Hocasâde Fatih'de	Ene fi'l-kabri münzü kesîrûn mine'l-evâni fe izâ kâme's-sâ'ati amâ ile'l-cenneti (...) ile'n-nîrâni sümme in kâne lî kürrete ezhebe ilâ İzmid li't-tedrisi fî şehri-i Ramazân sümme tahsîli'l-ulûm sümme ta'lîm
6	Mehmed Efendi Arabgirî Beşir Ağa Medresesi'nde	Rızâ-yı şerif-i velî-i mün'imânelerine inkıyâd-ı tâmdır. Efendim. Taşraya gitmek ba'dehû gelip ders okutmak ve helümme cerâ
7	Hasan Efendi Nallıhanî Musallî Medresesi'nde	El-cevâb mine'n-nefsi ene azimtü fî esferi ve'r-rûhi ve'l-akli yekûlâni ukûbeyni fi'l-huzûri ile'l-ebed
8	Tarsûsî Hamza Efendi Acı Maslak Medresesi'nden	Her halde kendilerin rızâlarını tâlibim zirâ hakkımda nef' ve zarar nedir bilmem. Şimdiki Ramazanı taşra gidip geldikde kemâfi's-sâbık hizmetlerinde bulunayım ruhsatları oldukça memlekete gidip emr-i bi'l-ma'rûf nehy-i ani'l-münker edip ve bu nisbet-i aliyyeye hadîkayı neşr edip ömrümü bununla

		ifnâ isterim. Huzûr-ı risâletde mahcûb olmamak için lâkin nefs-i emmâreden değilim. Bu tebliğ ifâde,
9	Tarsusî Abdullah Efendi Acı Maslak Medresesi'nde	Ruhsat birle memleket cânibine azîmet vâlidemin dahi rızâsını tahsîl, Ramazanda bir taraflara gitmek, orada bir ders-i garâib söylemek, geldiğimde yine hizmet-i âlînize devâm, ömrüm oldukça şer'-i şerî'atlarla amel etme, sümme teşvîk-i li't-tarîkat, sümme efendimizin hizmetinde müstahdem. Sümme'r-rızâ bi-himmetiküm.
10	Osman Efendi Bayburdî Mahmud Paşa Medresesi'nde	fermânı âlî mürşid-i rahîmânelerine cân ve başla inkiyâd ba'dehû (...).
11	Kürt Mustafa Efendi Süleymaniye Medresesi'nde	Taşraya gidilecek yerimiz mu'ayyen değil. Sümme izn-i üstâd ile musâhabet edilecek.
12	Mehmed Efendi, Ünyeli Süleymaniye Medresesi'nde	Evvelâ Allâh'ın rızâsı sonra rasûlullâhın rızâsı sonra şeyh efendimizin rızâsıyla taşraya gidip ders okutmak sonra himmetinizle muvaffak olursak derse çıkmak
13	Mustafa Efendi Ünyeli Papas oğlu Medresesi'nde	Evvelâ Allah 'ın rızâsı sonra Rasûlullâhın rızâsı sonra Şeyh Efendimizin rızâsıyla taşraya gidip ders okutmak sonra himmetinizle muvaffak olursak derse çıkmak
14	Mehmed Efendi Karahisârî Beşir Ağa Medresesi'nde	Ve siletî ilallâh ma'a rızâi ve tevfikihî sümme ziyâreti nebiyyinâ ma'a şefâ'ati sümme itâ'at-i üstâz fî umûr ve hizmetihî sümme hıfz-ı Kur'ân ma'a kırâet sümme ilm-i nâfi ma'a amelihî sümme füyûz-ı dâreyn ma'a rızâi ibâdihî
15	İsmâil Efendi Hendekli Vâni Medresesi'nde	Hidmet, taşraya gidilecek lâkin yerimiz mu'ayyen değil, sümme va'az ve nasîhat sümme İslambol, tahsîl-i ulûm sümme hizmeti-şer'î'ati sümme'r-rızâ sümme himmetiküm
16	Hacı İsa Efendi muhâcirîn-i Çerâkise'den	Taşra gidecek İnşâallâh sümme ba'de'r-Ramazân validem için hacca gideceğim. Ba'dehû beyt-i mukaddes hicret edeceğim
17	Osman Efendi muhâcirîn-i Çerâkise'den	Ben dahi Hacı İsa Efendi ile berâber hacca gideceğim ba'dehû beyt-i mukaddese hicret inşaallâh
18	Rıza Efendi Arabgirî Beşir Ağa Medresesi'nde	Atlabü'l-vuslati ilallâh ma'a muhabbeti'l-kâmileti ve aşkîhî'l-hakîkî ve'l-a'râz (...) sümme'l-vuslat ilâ seyyidinâ aleyhi's-selâm ma'a muhabbeti ve aşkîhî sümme rızâ-i şeyhî ve himmetihî ve feyzihî ve himemi silsileti'l-aliyyeti ve füyûzâtihî ve ba'de hâzâ keyfemâ te'murünenî (...) bi'l-muhtesib ve'l-meserreti ve istemedde minküm fî hâl ve ân
19	Hulefâdan Çerkes Yusuf Efendi yirminci günü ba'de'l-aşâ	Harice ruhsat veliyyü'n-ni'metleri buyurulur ise memleketde ders ve tadrîs ile memur bulunduğum emr-i üstâzıma devâm edeceğim (...)
20	Rusyalı Çerkes Hasan Efendi Hoca (Nısf)	Harice ruhsat-ı veliyyü'n-ni'metleri buyurulur ise orada ezkâr ile meşgûl
21	Ofî Ahmed Efendi Hoca (Nısf)	Harice ruhsat-ı veliyyü'n-ni'metleri buyurulur ise bayrama kadar nasîbin(?) muktezâsına göre belki eğlenmek efkâr da vardır.
22	Sürmeneli İsmâil Efendi Nısf	Evvelâ Şile'ye azîmet ba'dehû bu sılada mezkûr olan ahvâl memlekete azîmet, ta'allüm ve müteallim ve Lefke kazâsına azîmet efkâr ederim. ve (...)
23	Hüseyin Efendi Kazgânî (Nısf)	Hârice ruhsat-ı veliyyü'n-ni'metleri buyurulur ise memleket vakt-i (...) zât-ı âlîlerinin (.....) gelimiz İnşâallâh u te'âlâ hazretlerine âciz(...) gönderip (...) cem' ümmeti için hem

		kendileri için ma'fîret-i hüsn-i hâtîme hem Allah u te'âlâ hazretlerine makbûl bulacak hem bildiğim (...) ümmeti Muhammed'in menfa'at(?) şeyh efendimizin du'â-i behiyyesini Allah te'âlâ kabûl ede.
24	Buharalı Mehmed Yusuf Efendi nısf	Sohbet-i şerîf-i hoca efendimiz tamam (...) şerîf Allâhu te'âlâ (...) hazret-i Nakşibend efendimiz pâ-yı âsîtanesine başımız koyup ehl-i talebelerince ta'lîm-i ulûm-ı şer'iyye ve tarîkat-i Hâlidîyye ilâ vusûlullâh ve cân-ı haysiyetimiz kurban edeyim. Emîn-i hâtîm-i hâb ola.
25	Hulefâdan Hacı Mustafa Efendi Akçaabadî	Bi-himem-i mürşidi tâlallâhu bakâhu medresede müzâkere ile iştigâl ve himem-i âlîler ile hatm-i hâcegâna devâm ve küllî ihvâna bi-kadri'l-vüs'at ta'allüm-i tarîk ve sılaya gitmek ve neşr-i tarîkat için Giresun'a niyyet ve hoca efendimizin rızâsını talep
26	Hulefâdan Hacı Talib Efendi Ofî	Şeyhim ve nefsin ve rızâullah için ve hüsn-i hâtîme ile muvaffak olmak için du'â ve nefsim ve hevâm ile mücâhede sümme efendimin ruhsat buyururlar ise bir aya kadar burada veyahud taşralara ta'lîm ve ta'allüm için sümme memleketde ders ile ve neşr-i ulûm ile rızâullâh için
27	Hulefâdan Mercânî Hacı İsmâil Efendi	Atlabü'l-iştigâl bimâ yerzâhullâhu ve rasûlihî ve üstâdî ve'l-mücânebetî an hilâfihî

Aşr-ı ahîr için 22 Şubat sene 307/5 Mart 1890

1 Hoca Abdullah Efendi Fatih Dersiâmlarından

(Belge) 1411	Aded		
H	1	Oflu Ferşadzâde İbrahim Hakkı Efendi b. Hasan	Şaşırdım bir tarafa azm edemedim. Hocam Hacı Şeyh Efendimizin atebe-i ulyâlarına hâl-i âcizânemi arz etmesini kemâl-i tazarru'la niyâz eylerim ol bâbda
H	2	Eğinli Süleyman Hilmi Efendi b. Osman	El-mürîdü men lâ irâdetin lehû ve şâyed müsâ'ade buyurulur ise memlekete gidip neşr-i tarîk ile meşgûl olacağım. Her halde himmetinize muhtâcım ve emr-i mürşidânelerine muntazırım
H	3	Oflu Hacı Mustafa Efendi b. Hasan	İnşâallâh Hendek'e (...) emr gidip birkaç gün sonra gelip Giresun'a azîmet efkârım. Eğer Hacı Şeyh Efendimin re'yine muvâfakat olursa ol bâbda
H	4	Bayramiçli el-Hâc Ali Efendi b. Mustafa	Fakîr vâkıfu fî bâbikûm lâ hâlin velâ şânin illâ lekûm ahibbekûm ve ahabbe an ahabbekûm lekûm
	5	Ünyeli el-Hâc Arif Efendi b. Süleyman	Niyyet-i âcizânem tahsîl-i rızâillâh ve ma'rîfetullâh ve muhabbetullâh ve muhabbeti rasûlüllâh ve hidmet-i ulemâ-i billâh ve evliyâullâhdır. El-emr ve'l-irâdeti şeyhî ve mürşidî keyfe mâ-yeşâu yetesarrafünnî'l-abd ve mâfî yedihî li-mevlâhu
	6	Karamürselli Hafız Arif Efendi b. Abdullah	Fakîr bu bâb-ı feyze belki en küçük bir abd-i âciz olabilir emr-i meniyyesiyle(?) sıdıkla dehâlet eyledim Allah u te'âlâ şâhidimdir. Tasarruf ve bütün tedbîrim azîzim şeyhim efendimindir. Rabbim teâlâ şeyhim nazarında dâim yer etsün âmin.

7	Ünyeli Ali Rıza Efendi b. Mehmed	Niyyet-i âcizânem tahsîl-i rızâillâh ve muhabbetullâh ve muhabbeti Rasûlullâh ve hidmet-i ulemâ-i billâh ve bütün tedbîrim azîz efendim şeyhim efendimindir.
8	Devrekli el-Hâc Osman Efendi b. Mehmed Emin	Niyet-i âcizânem on beş senedir sıla etmedim. Gidip sıla edip ve bir mikdâr idâre-i ta'ayyüş tedârik edip gelerek rızâen lillâh şerî'at ve tarîkat derslerime çalışacağım dan cenâb-ı Hak muvaffakî bi'l-hayr etmesi ve maksûdumu muvaffak olmaklığım husûsunda şiddet-i hâheşle himmet-i reşâdetpenâhîlerini niyâz ve istirham eylerim.
9	Oflu Ferşadzâde el-Hâc Mustafa b. Hasan	Niyyet-i Acizânem bu Ramazan-ı şerîfde Adana'ya azîmet. Çünkü kul deynine giriftâr olduğum için eğerki mürşidim emri âlîlerine râcî'dir. Du'âya muntazırım, yahud İzmîd tarafına
10	Oflu Hafız Şemseddin Efendi b. el-Hâc Mehmed	Niyet-i âcizânem tahsîl-i rızâillâha ve muhabbetullâha ve muhabbet-i Rasûlüllâh'a ve hidmet-i ulemâ-i billâha ve tahsîl-i ilm-i erdâke ilmike bihâlî şeyhim efendimizin emri âlîlerine muntazırım. Evvelce Selânik'e giderdim şimdi ise himmet-i âlîyenize muhtâcım
11	Bayramiçli Hafız Esad Efendi b. İbrahim	El-abdü'l-fakîr el-hakîr az-za'îf et-tâlibü'r-râğıbu ilallâh ve'l-vüsûli ileyh ve'l-muhtâcü ilâ himmeti's-sâdâti'l-kirâm lâ-siyyemâ ilâ himmetike ve'n-nâzırı bi-emrike fîmâ ba'd
12	Bayramiçli Ali Efendi b. İsmâil	Abd-i âciz hizmet-i âliye-i mürşidânelerine nâiliyetimden dolayı binlerce teşekkürler eder ve fîmâ ba'd emr-i mürşidânelerine intizâr ve âmâde bulunduğumu arz eylerim efendim

(Belge) 1412		
1	H. Pirlepeli Hacı Osman Necâfî b. Yahya	Evvel ve âhir maksadım ancak rızâdır. Tevâfuk buyuruldukda kemâfî's-sâbık hizmet-i devletlerinde bulunmaktır
2	Şeyhzâde Mehmed Fehmi Efendi hazretleri	Rızâ-i Rahmânî ve himmet-i pîrânî taleb ve niyâzdan başka şahsî olarak bir emelim yokdur. Umûmî olarak vatanın halâsı İslâmın bakâsı cümle-i âmâlîmendir.
3	Hacı Mehmed Emin Paşa b. Mehmed Nevşehirî	Emîn-i nist
4	H. Eğinli Hacı Mustafa Fevzi Efendi b. Numan	Beyt: Asitân-ı evliyâda bir mukallid-i kemterim, bâb-ı pür-feyz-i ziyâda kıtmîr olmak isterim.
5	H. Ünyeli Musa Kazım Efendi b. Hasan	Efendim burada bulunduğum bir fikr-i kat'î sâhib değilim. Ba'de'l-ihrac ne zuhûr eder ise arz ederim.
6	H. Ereğlili Hacı Hafız Osman Efendi b. Ali	Mukaddem rızâillâh ve ümmet-i Muhammed'e hizmet etmektedir. İhvân meclislerine devam ve mürşidim emrine inkiyâddır.
7	Kırkkileseli Mehmed Atıf Efendi b. Mustafa	Rızâ-yı rahmânîden başka bir matlabım yokdur.
8	Düzceli Yusuf Ziyâeddin Efendi b. Hasan	Bütün emelim himmet ve gâye-i aliyyeleri ile hakkın lutf-ı tecellisine mazhariyet ve ilmen ve amelen hem gözüm ve hem ihvân-ı dînimin fevz ve necâtına çalışmaktır
9	Erzurumlu Yakub Sabri Efendi b. Mustafa	Bu makâm kable'd-duhûl ve ba'de'l-hurûc aksâ-yı âmâlîm hubb-ı rızâullâh olmakla berâber kesb-i kemâlât-ı insâniyyedir. Ba'de'l-hurûc de'b-i kadîmim üzere mütâlâ'a ve ubûdiyyetdir. Ba'dehû Ramazan-ı şerif dersiyile Boğaziçine gitmek veyahud esbâbını Cenâb-ı Hak teshîl buyururhaneye tebdîl-i havâ etmektedir.
10	H. Batumlu Mehmed Fevzi Efendi b. Mehmed Şerîf	Allah 'ın inâyeti rasûlün şefâ'ati sâdâtın rûhâniyyeti mürşidimizin himmet-i dâimeleri ile ma'a'l-âfiye neşr-i tarikat eylemek ve rızâ-yı bârî vuslat ve hüsn-i hâtîme matlûbumdur.
11	Safranbolulu Hoca İbrahim Efendi b. İsmâil	Daimâ hatm-i hâceye devam ve zât-ı reşâdet-penâhîlerinin himmetlerine intizâr ederim.
12	Köstenceli Hacı Ali b. Mehmed	Talebe-i ulûm ve hâcegân hazerâtına hizmet ile himmet-i mürşidânelerini tazarru' ve niyâz eylerim efendim.
13	Keskinli Mehmed Emin b. Ahmed	Talebe-i ulûma tadrîs etmek ve avâma nâssa va'z-ı nasîhat ile meşgûl olmak emelinde ve niyyetindeyim. Bu bâbda himmet-i aliyyenize muntazırım efendim.
14	Sinoplu Hafız Abdullah Hilmi b. Mehmed	Tevfîk-i ilâhî ve himem-i meşîhatpenâhîleriyle evrâdım devam ve rızâ-yı sübhânîyi tahsîl mesleğim olan va'z u nasîhat-i cemâ'at-i müslimîne tebliğ-i ahkâm-ı nihâyet-i hayrül-a'mâl "in tefâriku'd-dünyâ ve (...) min zikrillâh sırrına mazhar olmaktadır.
15	Karamürselli Musa b. Fevzi	Beş aydır misâfirenet oturuyor, Cenâb-ı Hakkın müsâ'adesiyle köyüme gideceğim evrâd ve ezkârıma devâm edeceğim emrinize muntazırım.
16	Tekfurdağlı Hafız Ömer b. Ali	Tasfiye-i ahlâk ve ânın mütemmimi olan ezkârullâh ile meşgûl ve meşru' olan hidemâtıma müdâvemetle hâsıl-ı kelâm rızâ-yı ilâhîyi tahsîl ahass-ı âmâlîm olup veliyyü'n-ni'am şeyhim efendim hazretlerini teveccüh-i reşâdetlerini taleb ve istihâm ederim.
17	Tekfurdağlı Alay Müftüsü Ali Rıza b. İbrahim	Bir çâre-i hasenesini bulursam düşman istilâsından beri Tekfurdağ'ında kalan âilemin nezdine gitmek ve Tekfurdağ'ında ihvân-ı dîne alâ kadri'l-imbân hizmet etmek emelindeyim
18	Samsunlu Süleyman Şevket b. Osman	İnşâallâh Samsun'a giderek himmet-i mürşidâneleriyle hatm-i hace ve evrâdımla meşgûl olacağım.

19	Tekfurdağlı Hafız Sadık b. Mehmed	Rızâ-yı ilâhîyi tahsîl maksadımın en büyüğüdür. Ve himmet-i mürşidâneleriyle semtimizde bulunan mahalle mescidinde bir hatm-i hâce küşâdını temennî ederim. Ve İnşâallâh vazîfe-i dâ'iyâneme devâmla berâber dergâh-ı mürşidânelerinden ayrılmaz bir hizmetkâr olacağımı ba'zı günlerde münâsib cevâmî'de ihvân-ı dîne va'z-ı nasîhat etmek istediğimi ve kabûl buyurulduğum sûretde sene-i âtiyede halvete girmek niyyet-i hâlisasında bulunduğumu arz ederim.
20	Kalkandelenli Hafız İslam b. Hüseyin	Kemâfi's-sâbık lillâhi fi'llâh dergâh-ı şerife hizmet etmektedir
21	Tavşancılı Hafız Ali b. Mustafa	Vâlideynimin hizmetinde tahsîl-i rızâillâhî himmet-i aliyyenize intizâr ile nafaka dîndir(?)
22	Harputlu Mustafa Sabri b. Ahmed Esad	Kemterîn-i hâdim-i Ahmed Ziyâyım mürşidim, ben bu bâbdan başka hiç bâb görmedim
23	Nevşehirli Seyyid Ahmed Efendi	İlâhî ente maksûdî ve rızâke maksûdî. Mürşidim ve sâdât-ı kirâmın himmetlerine muhtâcım.
24	Gönerli Hacı Abdullah b. Mehmed	İnşâallâh hicaza gideceğim ve sağ oldukça dergâh-ı şerifinizde hizmet niyyetindeyim efendim.

BELGE 1415	
1	Mehmed Efendi Ünyevî, gelmedi
2	Hacı İbrahim Efendi, Gümüşhânevî
3	Hacı Şakir Efendi, Çankırivî, taşraya azîmet sümme'l-va'az ve'n-nasîhat sümme sıla-i rahim sümme eğer validem izin verirse buraya avdet sümme memleket, sümme kasaba veya kurâ sâyî'î(?), sümme emri bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker, sümme ilâ âhiri'l-ömr Rabbime kulluk edeceğim.
4	Osman Efendi Ofî: Ez-mevlâ ve zât-ı âlîlerinin izni ile yine öteden beri meşgûl olduğumuz ders ve evrâd ve ezkârımıza avdetdir.
5	Hacı Mustafa Efendi, Tavashî: Cânib-i memlekete azîmet sümme tarîkat-ı aliyyeye bi-tevfikillâhi te'âlâ sa'y ve gayret, sümme kırâeti'l-Kur'ân ve'l-evrâd ile meşgûl sümme eğer mevlâ müte'âl tevfiik ederse neşri'l-ulûm, sümme nâfile halvet ve savb ile iştigâl sümme nasîhatü'l-halk sümme kesbü'l-ma'âş bi-vâsıtati i'âneti'l-gayr.
6	Hasan Efendi Nallıhanlı: Dehaltü hâze'l-kabri li-mevtî ve izni bi'l-hurûc. Kîle fe nezhebü ile's-seferi sümme'l-vatani li't-tedrîs
7	Ali Efendi, Mihalicî: Evvelâ ene emûtü(?) fi'l-halveti rızâillâh, sümme lev emera şeyhî bi'l-hurûc. Ezhebe ile't-Tekfurdağ, sümme'l-imâmetü fi evkâti'l-hams, sümme'l-mukâbeleti, sümme'l-va'z ve'n-nasîhat sümme'l-avdet, sümme'l-hacc in emken. Sümme (...) sümme işteğale bi't-ta'allem ile'l-icâzeti sümme bi't-ta'lîm ile'l-mevt.

8	Mustafa Efendi Kürdî: el-Mürîdü men lâ Allah u lehû şeyhim terâzî buyururlar ise evâmire imtisâl ederim. sümme kezâ sümme kezâ, sümme kezâ, sümme kezâ, sümme kezâ, sümme kezâ, sümme kezâ, sümme kezâ.
9	İsmâil Efendi Sürmenevî: Memlekete giderim, camimizde beş vakit namazı ahaliye kıldırım, Ramazanda erlere ve avretlere va'az ve nasihat ederim. Ve haftada üç def'a hatm ederim. Ve Ramazandan sonra Hoca Hasan Efendi'den ders okurum ve halvet vaktinde gelip mübârek hizmet-i şerîflerinize yüz sürüp rızânızı talep ve du'â ederim.

(Belge) 1417	Bin üç yüz yirmi dokuz senesi erba'inde bulunanların esâmîsi (1329/1911)
1	Holaysalı İbrahim Hakkı Efendi ³³ : Müsâ'ade buyurulur ise kendi köyüme gidip ders ve neşr ile meşgûl olacağım İnşâallâh, ve ba'dehû feyzim gelir ise buradan doğruca Ramazan-ı şerife Hicaz'a azîmet niyetindeyim.
2	Oflu Hacı Mehmed Efendi: Müsâ'ade buyurulur ise buraca işlerimizin tesviyesiyle ba'dehû memleketime azîmet ve neşr-i tarîkat ve tadrîsât ile meşgûl olmak niyetindeyim İnşâallâh .
3	Boşnak Hacı İbrahim: Müsâ'ade buyurulur ise evvelâ Saraybosna'ya ve oradan îcâb eden mahalle giderek tarîk-i aliyyenin neşriyle meşgûl olacağım İnşâallâh. Ba'dehû buraya geleceğim sümme ve sümme.
4	Atinalı Hasan Efendi: Müsâ'ade buyurulur ise memleketime gidip kemâfi's-sâbık neşr-i tarîkat ile meşgûl olacağım İnşâallâh u te'âlâl
5	Karahisarî Mehmed Efendi: Müsâ'ade buyurulur ise memleketime gideceğim ve bununla beraber ne taraf gidilmesi emir buyurulur ise oraya gidip neşr-i tarîk-i aliyye ve medâris ile meşgûl olacağımdır İnşâallâh u teâlâ
6	Holaysalı Bahâeddin Efendi ³⁴ : Bir kimse nezdinde olan hac masârîf akçesini aldığımda takdîrde Ramazân-ı şerifi buralarda emr buyurulacak bir mahalde ba'de'l-imrâr Hacc-ı şerife azîmet niyetindeyimdir İnşâallâh u teâlâ
7	Tekfurdağlı Emin Efendi: Müsâade buyurulduğu halde Tekfurdağı'na giderek tarîk-i aliyyenin neşri ve cevâmî'-i şerifede va'az ve tadrîs ile meşgûl olacağımdır İnşâallâh u teâlâ

³³ Hacı Ferşad Efendi (1866-1929) olarak bilinir. Bk. Yusuf Şevki Yavuz, "Ferşad Efendi", TDVİA. C. XII, s. 413.

³⁴ Mehmed Bahâeddin Efendi: (d.1279)Mennân b.Süleyman oğludur. Holaysalıdır. Midye Müftüsüdür. Bk.Albayrak, s.51.

8	Oflu Hacı Yusuf Efendi: Müsâade buyurulur ise evvelâ memleketime gidip ba'dehû Ramazan-ı şerfde Gelibolu'ya azîmet ve tarîk-i aliyyeye hizmetle meşgûl olacağımdır İnşâallâh u teâlâ.
9	Oflu Hacı Ömer Efendi: Evvela tedâvî-i emrâzım için bir hekime bakdırıp ba'dehû emir buyurulacak mahalle berây-ı hizmet azîmet edeceğimdir İnşâallâh u teâlâ.
10	İzmirli Hacı Mustafa Efendi: Müsâ'ade buyurulur ise İzmir'e azîmet ve tarîk-i aliyyenin hidemâtıyla meşgûl olacağımdır İnşâallâh u te'âlâ.
11	Holaysalı Mehmed Efendi: Müsâade buyurulur ise Sındırgı'ya azîmet ve hidemât-ı tarîk-i aliyye ve tedrîsât ve va'z nasîhatla meşgûl olacağımdır İnşâallâh u teâlâ
12	Holaysalı Mehmed Nûrî Efendi: Müsâade buyurulur ise Hendek'e gideceğim ve İbrahim Hakkı Efendi Hocayla Hicaz'a Ramazan-ı şerifden evvel gider ise berâberce ve ba'dehû yine Hicaz'a gidilmek niyetindeyim. Fakat Ramazan-ı şerifde bu sûretde köyümde kalıp tarîk-i aliyyeye hizmet niyetindeyim inşaallahu te'âlâ. Mu'ahharen fakîre lâyh olan re'yimin yedi-âli-i mürşide tevdî'ine karar vârdım.
13	Karahisârî İsmâil Hakkı Efendi: Memleketime gidip orada Ramazân-ı şerifde tedrîsât ve va'az ve nasîhatla meşgûl olacağımdır İnşâallâh u te'âlâ.
14	Demircili Lütfü Efendi: Biga'ya giderek kemâfi's-sâbık hidemât ve va'z u nasîhatla meşgûl olacağım gibi emr ve kabûl buyurulduğu halde yine huzûr-ı şeyhe avdet niyetindeyimdir İnşâallâh u te'âlâ.
15	Demircili Hacı Mustafa Efendi: Müsâ'ade ve emir buyurulduğu halde kemâfi's-sâbık kale-i Sultâniye ve Bayrâmiç'e azîmet niyetindeyimdir İnşâallâh u teâlâ.

(Belge) 1419	Üçyüz üç senesi halvet için alınan nân-ı azîz bahâsı 10 Receb sene 303 (6 Mayıs 1884)
Kıyye	
06	Halvet akşamı sahur için alınan
10,5	Birinci günü Çarşamba
10,5	İkinci günü Perşembe
10,5	Üçüncü günü Cuma
10,5	Dördüncü günü Cumartesi
10,5	Beşinci günü Pazar
10,5	Altıncı günü Pazartesi
10,5	Yedinci günü Salı
10,5	Sekizinci günü Çarşamba
10,5	Dokuzuncu günü Perşembe
10,5	Onuncu günü Cuma
111	
10,5	11. günü Cumartesi

10,5	12. günü Pazar
10,5	13. günü Pazartesi
10,5	14. günü Salı
10,5	15 günü Çarşamba
10,5	16. günü Perşembe
10,5	17. günü Cuma
10,5	18. günü Cumartesi
10,5	19. günü Pazar
10,5	20. günü Pazartesi
216	Nukilet
11,5	21. günü Salı
11,5	22. günü Çarşamba
11,5	23. günü Perşembe
11,5	24. günü Cuma
11,5	25. günü Cumartesi
11,5	26. günü Pazar
11,5	27. günü Pazartesi
11,5	28. günü Salı
11,5	29. günü Çarşamba
11,5	30. günü Perşembe
331	
15,5	31. günü Cuma
16	32. günü Cumartesi
16	33. günü Pazar
16	34. günü Pazartesi
16	35. günü Salı
16	36. günü Çarşamba
16	37. günü Perşembe
16	38. günü Cuma
16	39. günü Cumartesi
16	40. günü Pazar
490,5	

Yekûn

Kuruş	
490,5	
37	Beher kıyyesi kırk üçer paradan olup üçer para zammı
527,5	
009,5	Çorba çanakları ve tuz çanağı bahası
13	İki buçuk kıyye (...) bahâsı
550	
230 kuruş 10 para	Bekir efendi tarafından alınan üzüm ve tuz ve pirinçler ve lahm bahâsı
780 kuruş 10 para	

Üçyüz dört Receb-i Şerîfinin sekizinci Cumartesi günü icrâ buyurulan halvet-i şerîfin nân-ı azîz bahâsıyla vesâir levâzımâtını mübeyyin cedveldir.

Kıyye	Yevm	Receb sene 304 20 Mart sene 303 (1 Nisan 1303)
06	1 Cuma	7
10	2 Cumartesi	8
10	3 Pazar	9
12	4 Pazartesi	10
12	5 Salı	11
12,5	6 Çarşamba	12
12,5	7 Perşembe	13
12,5	8 Cuma	14
87,5		
13	9 Cumartesi	15
13	10 Pazar	16
13	11 Pazartesi	17
13	12 Salı	18
13	13 Çarşamba	19
13	14 Perşembe	20
13	15 Cuma	21
13	16 Cumartesi	22
13	17 Pazar	23
13	18 Pazartesi	24
13	19 Salı	25
13	20 Çarşamba	26
243,5		
13	21 Perşembe	27
13	22 Cuma	28
13	23 Cumartesi	29
13	24 Pazar	30
13	25 Pazartesi	1 Şâbân
13	26 Salı	2
13	27 Çarşamba	3
13	28 Perşembe	4
13	29 Cuma	5
13	30 Cumartesi	6
373,5 nukilet	Adedi'l-eyyâm-ı halvet	Aded-i mâh-ı Şa'bân
13	31 Pazar	7
13	32 Pazartesi	8
13	33 Salı	9
13	34, Çarşamba	10
13	35 Perşembe	11
13	36 Cuma	12
13	37 Cumartesi	13
13	38 Pazar	14
13	39 Pazartesi	15
13	40 Salı	16
13	41 Çarşamba	17
516,5	Eksiklerin tamamı günleri	
3	Perşembe	18
2,5	Cuma	19
2,5	Cumartesi	20

0,5	Pazar	21
525		

Yekûn

Beher kıyyesi kırk iki paradan nân-ı azîz bahâsı	551	10
Bekir Efendi tarafından alınan üzüm ve prinç ve lahm ve tuz v esebze ve sair bahası ya'ni çanaklar	313	20
	894	30

Üçyüz beş senesi Receb-i Şerîf guresinden i'tibâren dahil-i halvet olan zevâtın adediyle nân-ı azîz bahâsı ve sair levâzımâtını mübeyyin defter. Gurre-i Receb sene 305 (Nisan 1888)

Aded

29	aded-i nüfûs
04	hâdim
33	[yekûn]
20	yevmiye yarım nân-ı azîzden kırk yevmiyelik
660	
415	Bekir Efendi tarafından tesviye olunan prinç ve üzüm ve lahm ve sair bedeli

Üçyüz Altı senesi Receb-i Şerîf on târîhiyle dahil-i halvet olan zevâtın adediyle nân-ı azîz bahâsı ve lahm ve üzüm ve sair levâzımâtını mübeyyin defter. Fî 10 Receb sene 306 (12 Mart 1889)

Aded

19	aded nüfûs ehl-i halvet
04	hâdim
23	
20	yevmiye yarım kıyye nân-ı azîzden kır günde
460	
23	beher kıyyesinde iki para tenzîl ile
437	
313	Bekir Efendi tarafından piriç ve lahm ve üzüm ve sair masârı bedeli

Üçyüz yedi senesi Receb-i Şerîf guresinden i'tibâren dâhil-i halvet olan zevâtın adediyle nân-ı azîz ve piriç ve lahm ve üzüm ve sair levâzımâtını mübeyyin defterdir. Gurre-i Receb sene 307 (7 Mart 1890)

Aded		
27	Aded-i nüfûs	
20	yevmiye yarım kıyyeden kırk günde hâsıl olan nân-ı azîz bahâsı	
540		
005	bir aded halvetçi için on günde	
121,5	dört hizmetçi için altmış günden ve bir buçuk kıyye küsür ile	
666,5		
66,5	beher kıyyede dörder para tenzîli ile hasıl olan	
600		
	Kuruş	
	126	üzüm 28 kıyye fî 4,5 Bekir Efendi tarafından
	77,5	piriç çorbalık, 31 kıyye, fî 2,5 bu dahi

	63	sebze fî 15, zeytinyağı 6,5 kıyye fî 6, ıbrık ve maşraba: 9
	58,5	Pilav için et fî 6, kıyye 6 ve pirinç pilav için, 9 kıyye
	97	ikinci pilav, et sekiz kıyye, pirinç on dört kıyye
	47	üçüncü pilav dört kıyye lahm, altı kıyye pirinç
	61	bir teneke gaz 18 kuruş, iki çuval kömür 39 kuruş, dört kıyye tuz 4 kuruş
430	530	
1130		

(Belge) 1422		
1	El-Hâc Hüseyin Efendi	İyyâke na'bûdü ve iyyâke nesta'în yâ hâdi'l-mudillîn ihdina's-sırâta'l-müstakîm
2	El-Hâc İsmâil Efendi Kırımî	İzn-i şerif olur ise Purusya(?)
3	El-Hâc Hasan Efendi Bayburdî	Hizmetüm(?) üzerine kitaplara
4	El-Hâc Mehmed Efendi Karahisârî	İzin ben isterim zâtını mâsivâ neme gerek irâde efendimindir ve's-selâm
5	Kibâr Efendi Sürmenevî	İzn-i şerif olur ise memlekete azîmet orada ta'lîm ve ta'allüm
6	Şâbân Efendi Sürmenevî	Emîr Hocanıdır isterse memleket isterse burada isterse dışarı(?)
7	Çerkes İsmâil Hakkı Efendi Şâmî	İnşâallâh u te'âlâ bu sene-i mübâreke izniniz du'ânız ile Hacı Mehmed Efendi yanına Ramazan-ı şerifte orucum orada bir arada olsa Hicaz'a gitmek niyyeti vardır. Ondan sonra evimizde de kemâ künte halka hak ile da'vet ederim olunçaya irâde senindir(?)
8	Çerkes el-Hâc Hasan Efendi Düzceli	İzn-i şerif olur ise memlekete avdet orada hitâbet ve emânet ve ta'lîm ta'allümde muvâfık olursa
9	Çerkes el-Hâc Hafız Yusuf Efendi Sirozî	Harice ruhsat-ı veliyyü'n-ni'amîleri buyurulursa memlekette ders ve tedrîs, dikkat ve hatm-i hâcegâna devâm, hitâbet ve imâmete hidmet
10	El-Hâc Ramazan Efendi Kazgânî	Çıkandan sonra İstanbul'da durucak men icâzeti dersi (...) cenâb-ı Hak müyesser eylese, ikinci nefis-i emmâre şerrinden halâs olmak ister men vâsitanızla ve's-selâmü aleyküm.
11	Hüsnü Efendi Yumralı	Kader-i ilâhî olur ise Şile cânibine gidip aslı mekânuma rücû' edeceğimdir.
12	El-Hâc Ali Efendi Amasyalı, Medrese-i Süleymâniye	Evvelâ rızâ, ba'dehû Kırkkilise'ye azîmet böylece her sene burada bulunması
13	Hamdi Efendi Hemşinî	Taşraya azîmet va'z nasîhat bi ibâdullâh ba'dehû Der'aliyyeye azîmet medresede tahsîl-i ulûm rızâillâh
14	Ali Efendi Yumralı	Taşraya azîmet eğer kader-i ilâhî olur ise ba'dehû memlekete azîmet ta'lîm ta'allüm
15	Süleyman Efendi Yumralı	Ba'de'l-istişâre taşraya ba'dehû memlekete orada tahsîl-i ulûm yine böylece izn-i şerif olur ise vaktinde halvet
16	Hafız Süleyman Efendi Gümüştânevî	Taşraya azîmet ba'dehû rücû' ile'l-medrese li-ecli't-tahsîl
17	İsmâil Efendi Sürmenevî	Memlekete azîmet mütâla'a ba'dehû yine burada gelmek

18	Ali Efendi Rizeli	İnşâallâh ba'de'l-hurûc li-ecli'r-Ramazaniyye Selânîk'e azîmet ba'dehû buraya ve buradan memlekete ba'dehû gine sene-i sene-i âtiyede duhûl-i erba'în
19	Osman Efendi Yenişehirî	Evvelâ Rızâ sâniyen ba'zı umûrumu tesviye, sâlisen Anadolu'da ve vâlidemin rızâsıyçün sıla ba'de îdi'l-fitr bi-himmeti'l-üstâd arz-ı Hicaz
20	Abdurrahman Efendi Yenişehirli	Evvelâ hemşirem ile sıla ba'dehû İzmir'e azîmet orada kısmet olur ise hocalık etmek
21	Ali Efendi Yenişehirli	Burada beş on gün sâkin olup ba'dehû İzmir'de hanemize ba'dehû hocalık kısmeti bilmek mehâcelik ile
22	Mehmed Efendi Kayserili	Mürîd-i visâliniz sümme mu'ayyen bir mahal yokdur. sümme rızânızı taleb sümme meclisinizde istifâde ve istigâza sümme (...) ta'lîm ve ta'allüm sümme mürîd-i miskîn sümme sâlik-i murâdım himmet.
23	Müderris Mustafa Efendi Akçaabadî	İnşâallâh u te'âlâ olduğum medresede himem-i âliyeleriyle Ramuzü'l-ehâdisin ma'nâsıyla mübâşeret ile meşgûl ve halvet olur ise fe-ni'me'l-matlûb
24	Müderris Yusuf Efendi Ünyeli	İnşâallâh ve bi'l-izn Konya sümme kemâ-sebk i'le'l-vatani'l-aslî
25	Ankaravî Ahmed Efendi	Kemâ fi's-sâbık hidmet-i salâ ev hicâz

(Belge) 1425	Üçyüz on yedi sene-i mübâreke-i Zilhicce-i şerif aşr-ı evveliyçün halvetde bulunan sâlikler (7 Nisan 1900)
	Dersaadet
1	Osman Efendi Karahisârî
2	Hamalzâde Ahmed Efendi Karahisârî
3	Hocazâde Mustafa Efendi, Karahisârî
4	Kara Hacı Ahmed Efendi, Karahisârî
5	Hacı Hafız Ahmed Efendi, Karahisârî
6	Mehmed Efendi, Karahisârî
	Talebeden
7	Ali Efendi, Karahisârî
8	Hafız Mehmed Efendi, Karahisârî
9	Murad Efendi, Karahisârî
10	Hafız İbrahim Efendi, Karahisârî
11	Hakkı Efendi, Karahisârî
12	Süleyman Efendi, Deyr karyeli
13	Hamid Efendi, Karahisârî
	Huccâc ve Esnâfdan
14	Mehmed Efend, Karahisârî
15	Hacı Hasan Ağa Karahisârî
16	Hacı Ahmed Ağa, Karahisârî
17	Hacı Kadir Ağa, Karahisârî
18	Hacı Kadir Ağa, Karahisârî

19	Ahmed Ağa, Karahisârî
20	Yusuf Ağa, Karahisârî
21	Abdurrahman Ağa, Karahisarî
22	İbrahim Ağa, Karahisârî
23	Osman Ağa, Karahisârî
24	Bayram Ağa, Salar Karyeli
25	Molla Ahmed Ağa, Salar karyeli

Mecma'ı yirmi dört fakîrle yirmi beşdir.

Mezbur sâlikler mevte niyyet edip münşire kadar çıkmayacaklar. Şimdilik hüsn-i hâl ve kemâl derece yoklukla bile gece gündüz (...) ve niyâz edip efendilerime du'â ve kusûrlarının afvını istirhâm edip imdâd-ı rûhânînizi beklerler. Geceli gündüzlü on gün bayram akşamı tamâm olacaktır. Lütfen ve merhameten emr ve irâde yine her vechile efendilerimindir. **Fî 6 Zilhicce-i şerif sene 317 (7 Nisan 1900)**

Bâb-ı kıtmîr (...)

Mehmed Niyazi Bi Karahisârî

(Belge) 1426		
1	Holaysalı İbrahim Hakkı Efendi	Bi-himmeti şeyhinâ, Bayburt Kütüphânesi evrâkı geldiye ona bakmak Ramazanda köyüme gitme, sonra Hopa tarafına gitmek
2	Klanesli? Hacı Mehmed Efendi b. Osman	Evvela zikir sâniyen fakat Ramazan münâsebetiyle bir yerde kalmak ba'de'l-îd geriye gitmekdir.
3	Holaysalı Hacı Mustafa Efendi b. Hasan	İnşâallâh yerimize gidip rızâullâh üzere zikrimize ve dersimize meşgûl Şeyh Efendimize du'âcı oluruz(?)
4	Holaysalı Hacı Hafız Ahmed Efendi	İzmid'e Ramazanlık niyet ettik ise dahi re'y sizindir. Ba'de'l-halvet Karahisâra azîmet ba'dehû vüs'um mikdârı şer'î'at-ı garrâya ve tarîkat-i aliyeye hizmet ba'dehû nasîhat rızâ'ullâh
5	Karahisârlı Ali Rıza Efendi	
6	Sürmeneli Hüseyin Efendi	Nefs-i Karamürsel'dir. Ramazan-ı şerifde nasîhat ile meşgûl arzusundayım.
7	Karahisarlı Hakkı	Ba'de'l-halvet memlekete azîmet ba'dehû vüs'atimiz mikdârı ihvân-ı dîn-i mübîne hizmet ve nasîhat ba'dehû hizmet-i edâ
8	Holaysalı Mehmed Efendi	Balikesir'e ba'dehû (...)likdeki dersime devâm edeceğim İnşâallâh
9	Holaysalı Hüseyin Efendi	Selanikte mümin ihvânlarımıza vaaz nasihat edeceğiz İnşâallâh
10	Holaysalı Hacı Mehmed Efendi	Birader ile beraber Şile'ye mümin ihvanlarımız va'az ve nasihat ve neşr-i tarîkat ba'dehû memleket cânibine
11	Holaysalı Osman Efendi	Ramazan'da biraderim Hacı Mehmed Efendi ile Şile'ye
12	Oflu Rasûl Efendi	Ramazan-ı şerifde niyet ve tedbîrden ârî ve ba'de'l-îd memleketimde kemâfi's-sâbık tedrîs ile iştigâl
13	Holaysalı Hacı Yusuf Efendi	Çıkmaklığım ile emir buyurulur ise hastamı hastahânedan alıp memleketime ba'dehû geriye kemâfi's-sâbık Gelibolu'ya hâdim-i ümmet-i Muhammed olmaklığa niyyet-i hâlisimdir, emir efendimindir
14	İzmitli Mehmed Hurşid Efendi	İnşâallâh müsâadeniz ile buradan çıkarsak bir köye Ramazan münâsebetiyle gitmek (...) köye ba'de'l-îd Fatih'de medreseye devam etmek.
15	Demircili Lütfü Efendi	Müsâade buyurulur ise buradan çıkıp emr-i âlîsi üzere birtarafa tebliğ-i ahkâm için gidip ba'dehû gelip tahsîl-i ilm ve halka-i âlîde bulunacağım
16	Paçanlı Mehmed Efendi	Müsâadeniz ile nereye emrederseniz Ramazanlığım gideceğim.
17	Paçanlı Mustafa Efendi	Muradı bi-himmetikümü'l-âriyet dâhil-i fî zümreti'n-nâsîhîn velâ makâlî'l-ân
18	Ünyeli Emrullah Efendi	Köye gidip dürûsuma devam edeceğim
19	Taraklılı Hacı Ahmed Efendi	Cümle arzular dan geçdim. Emrinize muntazırım efendim, hizmet.

1427

Belge 1426		Bin üç yüz yirmi dokuz senesi dâhil-i erba'ın olanların esâmîsidir (1329-1911)
Aded		
1	H.	Ofî Ferşad-zâde İbrahim Hakkı Efendi üç defa erba'ın görmüştür
2	H.	Ofî Hacı Mehmed Üç defa erbâin görmüştür.
3	H.	Karahisârî Mehmed Efendi, üç defa aşr-ı Zilhiccede bir defa da makâmda erba'ın görmüştür
4	H.	Ofî Hacı Ömer Efendi, iki defa erba'ın görmüş, halvetnâmesi teslîm
5	H.	Karahisârî Hakkı Efendi on bir def'a aşr-ı Zilhicce'de bir defa da makâmda erba'ın görmüş, halvetnâmesi tevkîf
6	H.	Oflu Mehmed Efendi bir defa erba'ın görmüştür. Kezâ tevkîf dersi za'ifdir.
7	H.	Oflu Mehmed Nuri Efendi bir aşr-ı ahîr ile bir erba'ın görmüş
8	H.	Hadim Demircili el-Hâc Mustafa Hilmi on üçüncü sene olmak üzere müşerref oldum kezâ tevkîf
9	H.	Atinalı Hasan Efendi üç erba'ın görmüştür
10	H.	Tekfurdağlı Emin Efendi iki erba'ın görmüş
11	H.	Oflu Hacı Yusuf Bahri Efendi bir erba'ın görmüş
12	H.	Holaysalı Mehmed Bahâeddin Efendi üç erba'ın görmüş
13	H.	Boşnak Hacı İbrahim Efendi on iki defa erba'ın görmüştür
14	H.	İzmirî Mustafa Efendi üç defa erba'ın görmüştür, teslîm-i hilâfetnâme
15		Demircili Lütü Efendi

(Belge) 1429	Dahil-i Halvet Olanlar- (Liste başında tarih bulunmamakta, ancak devamındaki liste tarihlerinden 1286/1869'dan önce olduğu anlaşılmaktadır).				
1	Halife Şeyh Hacı Tahir Efendi Trabzonî	34	Hafız Edhem Efendi Geyveli	68	Yusuf Efendi Köprüvî
2	H. Hasan Efendi Kastamonulu	35	Ahmed Efendi Arabgirî	69	H. Mustafa Efendi İçelli
3	H. Mustafa Efendi Trabzonî	36	Mehmed Efendi Dağistanî	70	Hafız Memiş Efendi Sirozlu
4	H. Hacı Hasan Efendi Sunguruvî	37	H. Hacı Osman Efendi Oflu Hoca	71	Ali Efendi Zağferanbolulu
5	H. İbrahim Efendi Ürgübî	38	H. Hacı Hasan Efendi Pazarcıklı	72	Osman Efendi Tokadî
6	H. Abdüssalih Efendi Nogaylı	39	Mehmed Efendi Çerkesî	73	Hasan Efendi Trabzonî
7	H. Abdülaziz Efendi Nogaylı, Adana civârında Misis nâm mahalde sâkin	40	Zekeriyâ Efendi Çerkesî	74	Hafız Tevfik Efendi Bergosî
8	H. Hacı İsmâil Efendi Nogaylı	41	Abdullah Efendi Çerkesî	75	Hafız Ahmed Efendi Trabzonî
9	H. Hasan Efendi Nogaylı	42	Hasan Efendi Çerkesî	76	Mehmed Emin Efendi Sâhib-i Karahisârî
10	H. Mahmud Efendi Bosnavî	43	Hüseyin Efendi İzmitî	77	Mehmed Nuri Efendi Ispartalı
11	H. Mustafa Efendi Çanakkalevî, İzmir Aşıklar karyesi	44	Abdülkadir Efendi Şehrî	78	Mehmed Şükrü Efendi Bilecikli
12	H. Hacı Mehmed Halid Efendi Demircili	45	Hacı Mehmed Efendi Şehrî	79	Mehmed Hilmi Efendi Edincikli
13	H. Abdullah Efendi Akşehirî	46	Veli Efendi Kırımî	80	34 H. Hacı Murâd Efendi Gediz Müfettişi
14	H. Hacı Hasan Efendi Erzincanî	47	Reyhan Efendi Arabistanî	81	3 H. Hacı Abdullah Efendi Dağistanlı Hoca
15	H. Mehmed Râşid Efendi Buldurlu	48	Osman Efendi Dağistanî	82	Şeyh Ahmed Efendi Osmancıklı
16	Halil Efendi Alâiyeli	49	Ömer Efendi Tophânevî	83	H. Mehmed Efendi Ürgüblü Hoca
17	H. Ahmed Efendi Trabzonî, Keşaf'da	50	Mahmud Efendi Söğütî	84	H. Hüseyin Efendi Rizeli
18	H. Hacı Said Efendi Dramavî	51	Hocazâde Ahmed Efendi Kayserili	85	H. Mehmed Feyzi Efendi Ispartalı
19	H. Hacı Hüseyin Efendi Alâiyeli	52	H. Ali Efendi Pirlepevî	86	H. Hüseyin Efendi Çankırlı
20	H. Mustafa Efendi Ürgübî	53	Halil Efendi Eyübî	87	Nazif Efendi Dağistanlı
21	H. Mehmed Efendi Safranbolulu	54	H. Hafız Mehmed Eşref Efendi Lüleburgasî	88	Abdürrezzak Efendi Dağistanlı
22	H. Ahmed Şükrü Efendi Filibe vî	55	Süleyman Efendi Ulaşî	89	Mehmed Efendi Kazanlı

23	H. Hacı Abdi Efendi Hisn-ı Mansurî	56	Hacı Ömer Efendi Çerkesî	90	Edhem Efendi Gümüşhaneli
24	H. Hacı Abdullah Efendi Dağistanî	57	H. Mustafa Efendi Sivasî	91	H. Hafız Osman Efendi Trabzonlu
25	H. Hacı Hasan Efendi Kırımî	58	Aziz Efendi Trabzonî	92	Mustafa Efendi Kömürcülü
26	H. Osman Efendi Trabzonî	59	Hacı Tuhfetullah Efendi Kazanlı	93	H. Hacı Müctebâ Efendi Kırımlı
27	H. Hacı Musa Efendi Çerkesî	60	Hacı Mehmed Efendi Kazanî	94	H. Ahmed Efendi Oflu
28	H.Hacı Mehmed Efendi Çerkesî	61	Hacı Mehmed Efendi Çerkesî	95	Mehmed Efendi Yanyalı
29	H. Abdüsselam Efendi Nogaylı	62	H. Mehmed Ali Efendi Çerkesî Vidin'de	96	H. Hoca Osman Efendi Çerkesî
30	H. İsmâil Efendi Ürgübî	63	Mustafa Efendi Kalkandelenî	97	Hoca Müctebâ Efendi Çerkesî Maltepe'de
31	Mustafa Efendi Şehrî	64	İbrahim Efendi Niğdeli	98	H. Hoca Mehmed Şakir Efendi, İslimyeli
32	Hafız Ahmed Efendi Şehrî	65	Hacı Hafız İzzet Efendi	99	H. Nasiruddîn Efendi Kazanlı
33	Hacı Hafız Efendi Geyveli	66	H. Halil Vehbi Efendi Emetlili	100	H. Hoca El-Hâc Mustafa Efendi Nogaylı
		67	Veli Efendi Köprüvî		

(Belge) 1431		
	ehl-i halvet sene 306 (1888)	19
	Hâdim	04
	[yekün]	23
	yevmiye yarım kıyye nân-ı azîzden kırk yevmiyelik	20
		460
	Beher kıyyesinde iki para tenzîl	23
		437
	Bekir Efendi tarafından piriñç ve lahm ve üzüm ve sair masârıfı	313

(Belge) 1434		
	[İştirak eden eşhâs]	33
	nân-ı azîz kırk yevmiyelik	20
		660
	Bekir Efendi tarafından tesviye olunan üzüm ve piriñç ve lahm ve sebze ve sair	415

Kıyye fi aded

13 40 500 Mekke makarası(?) büyük top

18 54 100 diğeri

(Belge) 1346	Bin üç yüz dört senesi Receb-i şerîfi halvetinde bulunan zâtların esâmileridir (7 Nisan 1887) aded 24				
1	Hacı Hüseyin Efendi Alâiyeli	8	Hacı Ali Efendi Hoca,	16	3 ve İsmâil Hakkı Efendi, Trabzonlu
2	Hacı Osman Efendi İzmirî	9	Hoca Simavlı, ve Mollası olan İdris Efendi Simavî	17	4 Dağistanlı Hacı Mahmud Efendi
3	Hacı Mehmed Efendi Karahisârî	10	Ali Osman Efendi Çankırlı Süleymaniye Medresesi'nde	18	Kazanlı Hacı Yusuf Efendi
4	Mustafa Efendi Tekfurdağlı, aded4	11	Hacı Hasan Efendi İzmirî	19	Kazanlı Raşid Efendi Soğukkuyu Medresesi'nde
5	Seyfeddin Efendi Hoca Buharalı,	12	Hacı Ali Efendi Amasyalı	20	İbrahim Efendi, Ünyeli
6	Çerkeş Hacı Yusuf Efendi	13	Ali Efendi Harputî	21	Çerkeş Hacı İsmâil Efendi Kasîr(?)
7	Bu gün, Hacı İsmâil Efendi Mercanlı	14	3 Ahmed Kibar Efendi Sürmeneli, Trabzonlu		
		15	3 Yomralı Hasan Efendi Trabzonlu		

(Belge) 1437	Receb sene 300 (Mayıs 1883) Bu sene-i Mübârekde dâhil-i halvet olacak efendilerin esâmileri				
1	Halife Hacı Hasan Efendi Alâiyeli	9	Mustafa Efendi Tekfurdağlı	17	Hüseyin Efendi Aydınli
2	Halife Hacı İsmâil Efendi Kırımî	10	Hacı İshâk Efendi Çerkes	18	Necib Efendi Şamî
3	Hacı Mehmed Efendi Çerkes Halife	11	Hasan Efendi Tekfurdağlı	19	Osman Efendi Hadise(?)
4	Mehmed Efendi Ofî	12	Murat Efendi, Şumnuvî	20	Ahmed Efendi Galatalı
5	Ahmed Efendi Ankaravî	13	Refîki Süleyman Efendi	21	Halife Hacı Mustafa Efendi İçili
6	Mehmed Efendi, Karahisârî	14	Süleyman Efendi Eğinli	22	Halife İsmâil Efendi Safranbolulu
7	Mehmed Efendi Arabgirî	15	Hafız Hadim Efendi, Şehrî	23	Hâdimler: Osman, Süleyman, Hacı Mehmed, Emin
8	Mehmed Efendi Kayserili	16	Mehmed Efendi Dobniceli		
Aşr-ı ahîr için; Halife Hacı Ali Efendi, Halife Hadîmî Müctebâ Efendi, Mahmud Efendi Hoca Halife, İsmâil Efendi Trabzonî, İbrahim Efendi Hocapaşalı, Hacı Bahâeddin Efendi, Bayburdî Hasan Efendi, Halife, Sürmeneli Kâmil Efendi, Sürmeneli Şâbân Efendi, Kömürcüneli Osman Efendi					

(Belge) 1443	Bin üç yüz otuz senesi Erba'încilerinin esâmîsidir. (1330-1912)				

1	Holaysalı Hacı Mustafa Efendi b. Hacı Hasan	5	Mehmed Hurşid Efendi İzmit	9	Karahisârî Hakkı Efendi
2	Sürmeneli Hüseyin Efendi	6	Holaysalı Hacı Hafız Ahmed Efendi	10	Ahmed Nazmi Efendi Bozcaadalı
3	Kalatesli(?) Hacı Hafız Mehmed Efendi b. Osman	7	Holaysalı Mehmed Efendi	11	Hacı Abdullah Efendi
4	Ferşadzâde İbrahim Hakkı Efendi	8	Karahisârî Ali Efendi		

(Belge) 1421	Bin üç yüz otuz iki senesi erba'înde bulunan zevâtn esâmîsidir. (1332/1914)				
Aded					
1	Oflu İbrahim Hakkı Efendi		İnşâillâh mürşid-i ekremimizin izn-i şerifi mûcebince bu Ramazan-ı mübârekde Trabzon'da ve ondan dersimi okutmağa		
2	Oflu Hacı Mustafa Efendi		Kable'l-istişâre maa şeyhî mâ (...) şeyen gayri rızâillâh		
3	Oğlu Hacı Mehmed Efendi b. Mustafa		Yeni sene efendimiz emri ile ism-i aczeyn, (...) Medreseye avdet etmek		
4	Ünyeli Musa Kazım Efendi		El-mürîd men lâ irâdete lehû		
5	Ünyeli Hacı Arif Efendi		(...) emrî ilâ şeyhî ve sebeb-i necâtî sellemehullâhu ve tûlillâhi ömrahü'l-azîz		
6	Karamürselli Hacı Ömer Efendi		Her emrim şeyhim efendim hazretlerine müfevvezdir. İrâdem dahi onundur		
7	Oflu Hacı Ömer Efendi		Cismânî marazımı tedâvî ve mu'âyeneden sonra nere emir buyurulursa hazırım efendim		
8	Şamlı Ömer Lütfü Efendi		İrâdemle mürşidü'l-a'zam ve sultânımız olan şeyh efendimiz hazretlerinin yed-i şerifindedir. Benim yedimde değildir		
9	Bolvadinli Ahmed Efendi		Şeyh Efendimiz hazretleri emir ve irâde buyurur ise memlekete azîmet edip orada bulunan ümmet-i Muhammediye hizmet etmektedir.		
10	Oflu Hacı Mehmed Efendi		Şeyh efendimiz hazretleri irâde-i aliyye olur ise buradan Şile'ye azîmet edip ve ondan medresemize gidip ihvân-ı dînimize hizmet etmektedir.		
11	Oflu Rasûl Efendi		Bir mevki'a gitmeğe emir buyurulur ise (...) fihâ ve illâ memlekete		
12	Oflu Yusuf Bahri Efendi		Eğer çıkmaklığım emir buyurulur ise birkaç gün köye gidip ba'dehû i'âde edip emr-i mürşidâneleriyle kemâfi's-sâbık yine Gelibolu'ya tarikat ve şer'î'at uğurunda (...) hizmet edeceğim.		
13	Demirkapılı Hacı Ahmed Efendi		Yarın karyeye avdet etmek ve husûlü karîben me'mûl olan ma'den(?) işim biter ise Medîne-i Münevvere'ye gidip orada tevattun etmektedir.		
14	Ünyeli Ali Rıza Efendi		Şeyhim efendiye külliye umûrunu tefvîz eyledim		
15	Oflu Hacı Mustafa Efendi		Adana'da imâmetden iki mâh dahi hidmetim var îfâ etmek üzere eğerki himmet ederseniz.		
16	Oflu Osman Efendi		İzmir vilâyetine merbût Torbalı nahiyesinde Dermil karyesinde muallim idim, geri gitmeğe efkârım var efendimizden izin olursa		

17	Oflu Hacı Hasan Efendi	Üç beş gün zarfında Karamürsel'e gidip oralardan kat'-ı alaka edip gine buraya geleceğim. Mürşidim her nereye münâsib görür gönderirse gideceğim.
18	Demircili Lütfü Efendi	İnşAllah şeyhim efendimin himmetiyle ümmet-i Muhammede hizmet yapmaktır niyyetim. Gideceğim yer efendime ba'de'l-istişâre te'ayyün edecektir.
19	Kalkandereli İbrahim Hakkı Efendi	Terk-i vatan edip ahi sebîlillâha hicret edildi. Burada tek başıma bile mesken bulunamadığından Bursa cihetine azîmet niyyeti var ise de yine her halde şeyhim efendimiz hazretlerinin emirlerine muntazırım
20	Nallıhanlı Hâlid Efendi	Ber ve afüvleri, memlekete
21	Boyabadlı Hâşim Efendi	An alâ keremillâhi vecchê me'lûf-ı arz edeceğim. VAllah i ne cennete muhabbet ve ne de şedâid-i cehennemden havf haşyet belki avdetim ancak tahsîl-i rızâillâhdır. Âmâl-ı hakîrânem kitâb-ı sünnet icmâ'-ı ümmete tevâfuk etmek şartıyla neşr-i ulûm ve tarîk-i maksadım ise ancak rızâ-yı ilâhîdir. Her nerede ve her nede olursa olsun İnşâallah .
22	Yenipazarî Süleyman Efendi	Gördüğüm garâibe (...) terk-i dünyâ ederek her umûrumu şeyhim üstâz-ı mülâzım efendime terk ile fî sebîlillâh hizmet-i âliyelerinde bulunmak üzere kölesi olmak isterdim. Gideceğim yer mechûl
23	Hacı Osman Bey	Dergahdan ayrılmamak için İstanbul'da kalmak evkât-ı sâiremi de tarîka âid kütüb ve resâil ile geçirmek niyyet-i hâlisasında bulunduğum ma'rûzdur
24	Oflu Numan Efendi	Eşkîyâlar ihâfesinden memlekete gidemeyip Bursa'ya gideceğim
25	Oflu Hasan Efendi	İnşâallah duanız berekâtıyla memlekete gitmekdir
26	Oflu Osman Efendi	İnşâallah u te'âlâ bir münâsib yer bulur isem Ramazanlık edip ba'dehû memlekete avdet edeceğim inşAllah
27	Oflu Ahmed Efendi	Ramazan-ı şerif münâsebetiyle İzmit(?) veya Bursa vilâyetine azîmet emr muntazırım.
28	Akçaabadlı Hafız Ömer Efendi	Memleketçe yalnızlığım olduğundan müsâade olursa memlekete gitmek arzusunda idim. Şimdi ise her umûruma şeyhim efendimi tevkîl eyledim.
29	Oflu Hüseyin Mehmed Efendi	Ramazan-ı şerif münâsebetiyle Bursa Vilayetine azîmet emrinize muntazırım
30	Taraklılı Hacı Abdullah Efendi	Hizmete bi'l-istikâme

(Belge) 1406		1338 Sene-i Hicriyesi Halvet Ashâbı (9 Nisan 1920)		
Derece		Künye	Mülâhazât ve ifâdât-ı mahsûsa	İrâde-i mürşidâne
1	H	Pirlepeli Osman Necâti b. Yahya Efendi	Maksadım ancak rızâ-yı mürşidâneleri olmakla hizmet-i âlî-i mürşidânelerinde bulunmak ricâsındayım ferman	
2	H	Polathâneli Ömer Lütfü b. Salih Efendi	Maksad-ı fakîrânem muvâfık-ı rızâ-yı mürşidî bir iş bulunursa istihdâm olunmak ve teveccühât-ı mürşidânelerinin devâm ve bakâsıdır	

3		Hoca Osman Şevki b. Hafız Mehmed Efendi	Sâdât-ı kirâm vâsıtasıyla azamet-i İlâhiyye rızâsı talebindeyim	
4		Şamlı Mehmed Tefvik b. Mehmed Ebussuûd Efendi	Hizbullâhi'l-müflihîn adâdından olup ulûm-ı şerî'atla berâber işbu tarîkat-ı aliyyenin neşr ve işâ'asına bi-lutfillâhi te'âlâ hizmet etmektedir.	
5		Batumlu Mehmed Fevzi b. Mehmed Şerîf Efendi	Maksadım ancak himem-i seniyye-i mürşidâneleriyle rızâ-yı bârîye ve şefâ'at-i rasûle nâiliyet ve hüsn-i hâtime ve müşâhede-i cemâl ve neşr-i ulûm-ı şer'î'at ve tarîkat ve kesb-i ma'rifet	
6		Harputlu Mustafa Sabri b. Ahmed Esad Efendi	Cenâbullâha hizmet	
7		İzmitli Mehmed Hilmi b. Kâmil Abdullah Efendi	Maksadım Allah 'ın rızâsı ile ve peygamberimizin ve şeyhimin teveccühât-ı mürşidânelerinin devâm ve bakâsıdır.	
8		Samsun kazâlî Mustafa b. Mehmed Efendi	Maksadım rızâullâha ve meslegim tahsîl-i ulûm-ı dîn-i sa'îddir.	
9	H.	Gönânî Hacı Abdullah Mehmed Efendi	Rızâ-yı mürşidâneleri ricâsındayım ferman	
		Âhirü'l-erba'în	Fî 9 Ramazan sene 1338 yevmi'l-Cuma, Nisan sene 336/9 Nisan 1920	

BELGE: 9862

Ahmedallâhu(?) ve eşkürühû ve salli alâ seyyinidâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ve alâ cemî' sâdâtinâ el-izâmü'l-âliye kutbeyn-i azîmeyn ve şeyhayni mükerremîn hazret-i Ahmed Ziyâeddin ve cenâb-ı Hasan Hilmi kuddise'llâhu esrârehümâ hazretlerinden ahz ve telakkî ettiğimiz tavr-ı bedîheden olmak üzere zât-ı âlîlerine beyân ederiz ki makâmın izin ve tasdîki olmaksızın **halvet îfâsıyla hilâfet-nâme i'tâsı hiçbir halife için câiz olmayarak o sûretle vuku' bulacak hilâfetin edeben bed gayr-ı sahîh olması lâzım** gelir. İşin şu cihetle ledünniyâtı nazar-ı dikkate alınmak şartıyla talibînin kesret-i zikirlerine mâni' olmamak üzere (...) Şerîf Halveti îfâ etmeniz husûsunda me'zûn olunuz. Lâkin emsâl-i sâbıkası umûm hulefâ-yı mevcûdenin ma'lumları olmakla berâber ârâ-yı cumhûr üzere **hilâfete ehakk olanların makâmından istihlâflarını lâzım geleceğinden şâyed halvete kabûl ettiğiniz zevât içinde bu gibiler bulunursa tarafınızdan bi't-tensîb icâzetnâmeleriyle berâber münâsib bir zamanda makâma i'zâmlarıyla "âdâtü's-sâdât" "sâdâtü'l-âdâd" usûl-i celîlesine ri'âyet edilmek iktizâ edeceğinin** tavsiyesine ibtidâr olunur. ve's-selâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berakâtühû ve rıdvânuhû ve alâ cemî'i'l-ihvân

در سینه مادونه

مصطفی القریبی ابن راشد	خالد بن عبد الله افندی
کشتی افندی عزت افندی بن حسین	مغیض حامی حسن افندی
ریشه وی احمد رضا افندی بن مصطفی	پایز اوغول مرسلده اسماعیل افندی
اوفی یوسف افندی بن حسن	اقشهری زید عبد الله افندی
اوفی محمد شکر افندی بن شریف	قوجم مصطفی بن زره حاجی افندی
هلر بزونی عزیز بن مصطفی	فوزغیلی حواجلر عیسی
کشتی افندی احمد افندی بن حسین	بایندیر مدینه مرسلده حواجلر عیسی عارف افندی
قیصر وی کیدر حسین زهری بن کیدر علی	قونیه و حواجلر زاده عزیز افندی
مهیا جبر برهه الدین بن نعمان	طره زونی خالد افندی
عبد الرحمن افندی بن ابراهیم قرصه ابادی	الحاج احمد افندی
کنقر حسین افندی بن حسن	مصطفی افندی
ایلقیسی عبد الله افندی بن محمد علی	اوفی
ابدنجکی محمد افندی بن سلیمان	اوفی
بلجکی محمد افندی بن حسن	ابراهیم افندی
قیصر وی ابراهیم بن فیض الله	اوسه وی
اسلامبولی السید احمد افندی بن ابیدنجکی	الحاج راشد افندی
اسلامبولی الحاج عبد القادر افندی بن الحاج محمد الحلبی	قرافی
اوفی احمد افندی بن امین	
هلر بزونی عثمان افندی بن محمد	
یا بیوردی حسن افندی بن مصطفی	
ایچ ایللی مصطفی صفا افندی بن محمد	
تاتار بازار وی حسن محمد افندی بن محمد	

اوفی حاجی هالیم افندی بن حاجی مصطفی
اوطول حاجی عثمان افندی بن حاجی مصطفی
بولور علی افندی بن حسن
غزالی قوام رحیم افندی
حاجی محمود افندی بن علی کریم افندی
عاجی محمد بن عبد الله افندی بن زهری
حسن افندی یا بیوردی بن مصطفی
حاجی افندی زهری بن احمد مرغانی
فیض الدین افندی بن محمد اسرار افندی
احمد افندی صوفی قنور افندی
الحاج قنور افندی
مصطفی افندی بن امراه افندی
احمد افندی بن قنور افندی
سلیمان افندی بن عثمان الاکبر
الحاج سیف الدین افندی بن محمد عالم افندی
حکیم افندی بن حسن افندی
نعمان افندی بن مصطفی افندی
احمد کبار افندی بن قنور افندی
حسین افندی بن ابراهیم افندی
زید افندی بن شریف افندی
سعید افندی بن ابراهیم افندی
الحاج حسن افندی
محمد افندی بن حافظ یوسف افندی
محمد افندی